

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ
& ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ

Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΟΜΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΗΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑΣ
ΜΕΤΕΜΤΖΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ:
ΦΥΛΑΚΤΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΕΙ
ΤΜΗΜΑ ΣΣΟΕ

Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Αριθμ. Εισαγωγής 782

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

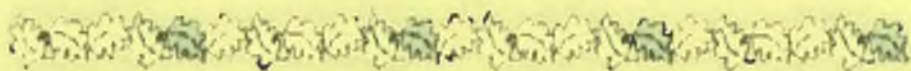
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	1
ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΟΜΗ	1
1.1 Γεωγραφική θέση	1
1.1.1 Ονομασία	1
1.2 Ιστορική Αναδρομή	2
1.2.1 Προϊστορικά χρόνια	2
1.2.2 Αρχαϊκή -Κλασσική-Ελληνιστική και Ρωμαϊκή Εποχή	2
1.2.3 Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή περίοδος	3
1.3 Τουρκοκρατία	4
1.3.1 Διοικητική και οικονομική κατάσταση-Δημογραφική εξέλιξη	4
i. Τα Τιμαριώτικα χωριά	4
ii. Τα χωριά των Γιουρούκων	5
iii. Τα χωριά του βακουφίου του Γαζή Εβρενός	5
1.3.2 Η συμμετοχή των Επανομιτών στην Επανάσταση του 1821	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	9
ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΣ	9
2.1 Ιστορική Αναδρομή	9
2.1.1 Συνεταιριστικά σχήματα στην Αρχαιότητα και το Μεσαίωνα	9
2.2 Συνεργατισμός-Συνεταιρισμός	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	12
ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ	12
3.1 Η συνεταιριστική κίνηση της Επανομής από την εποχή της Τουρκοκρατίας μέχρι την Απελευθέρωση	12
3.1.1 Το ζήτημα των εθνικών γαιών	12
3.1.2 Αγροτική μεταρρύθμιση	13
3.2 Άτυπες μορφές οργάνωσης των αγροκαλλιεργητών Επανομής πριν τη δημιουργία Αγροτικού Συνεταιρισμού	13
3.2.1 Οι βασικότερες μορφές συνεργασίας μεταξύ των γεωργών της Επανομής	13
3.2.2 Οι λόγοι που οδήγησαν στη δημιουργία ενός συνεταιρισμό	16
3.3 Δημιουργία του πρώτου Γεωργικού Συνεταιρισμού	19

3.3.1 Έτος 1920,αφετηρια μιας μακράς πορείας	19
3.3.2 Πότε και πως άρχισαν οι εργασίες του Γεωργικού Συνεταιρισμού	21
3.3.3 Ονομασία του πρώτου Συνεταιρισμού	21
3.3.4 Υποβολή εγγράφων του γεωργικού Συνεταιρισμού για τη νομιμοποίηση του	21
3.3.5 Δραστηριότητες του Γεωργικού Συνεταιρισμού Επανομής	22
3.3.6 Η δημιουργία του Β' Αγροτικού Συνεταιρισμού Επανομής	25
3.3.7 Δραστηριότητες του Β' αγροτικού Συνεταιρισμού	25
3.4 Η πορεία των δυο αγροτικών Συνεταιρισμών ,και η σταδιακή κάμψη τους ,μετά το 1930	27
3.4.1 Η αντίξοχη περίοδος του έτος 1929-1930	27
3.4.2 Οι κοινές δραστηριότητες των δυο Αγροτικών Συνεταιρισμών Α' και Β' Επανομής	29
3.4.3 Οι σπουδαιότεροι λόγοι ,που οδήγησαν στην χρεοκοπία τους δυο αγροτικούς Συνεταιρισμούς Α' και Β' Επανομής	32
3.5 Η δημιουργία του Γ' Γεωργικού Συνεταιρισμού	32
3.5.1 Δραστηριότητες του Γ' Γεωργικού Συνεταιρισμού	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	35
Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΕΠΑΝΟΜΗΣ ΣΤΑ ΠΡΟΣΦΑΤΑ ΧΡΟΝΙΑ	35
4.1 Η ανάκαμψη των 3 γεωργικών Συνεταιρισμών μετά το 1970	35
4.2 Η απόκτηση συλλεκτικών μηχανών βάμβακος ,και από τους τρεις αγροτικούς Συνεταιρισμούς	36
4.3 Οι προσπάθειες του Β' αγροτικού Συνεταιρισμού για κοινή οργάνωση των παραγωγών-μελών για μαζική πώληση των προϊόντων τους	37
4.4 Κοινές δραστηριότητες των γεωργικών Συνεταιρισμών μετά το 1970	39
4.5 Άλλες συνεταιριστικές οργανώσεις που δημιουργήθηκαν στην Επανομή	40
4.5.1 Γαλακτοκομικός συνεταιρισμός Επανομής	40
4.5.2 Γεωργικός πιστωτικός Συνεταιρισμός Αμπελουργών Επανομής	41
4.5.3 Γεωργικός Συνεταιρισμός παραγωγής και διάθεσης λαχανικών Επανομής	42
4.5.4 Γενικές διαπιστώσεις για τους γεωργικούς συνεταιρισμούς των νεότερων χρόνων	42
4.6 Η αναδιοργάνωση των Γεωργικών-Πιστωτικών Συνεταιρισμών Επανομής	43
4.6.1 Αλλαγές και ζυμώσεις στους χώρους των γεωργικών συνεταιρισμών της Επανομής	44
4.6.2 Οι λόγοι που οδήγησαν στη συγχώνευση	44

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	46
Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΟΜΗΣ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΤΟΥ ΜΟΡΦΗ	46
5.1 Διοίκηση	46
5.2 Υλικοτεχνική Υποδομή του αγροτικού Συνεταιρισμού	46
5.2.1 Εγκαταστάσεις	46
5.3 Δραστηριότητες	47
5.3.1 Παροχή εγγυήσεων-πιστώσεων	47
5.3.2 Αντιπροσώπηση σε συνεταιριστικούς φορείς	47
5.3.3 Ολοκληρωμένο πρόγραμμα καλλιέργειας	48
5.4 Τμήματα του Αγροτικού Συνεταιρισμού	49
i. Πρατήριο Γεωργικών Φαρμάκων και Εφοδίων	49
ii. Τμήμα Λογιστηρίου	50
iii. Τμήμα Λιπασμάτων	50
iv. Τμήμα Σπόρων	50
5.5 Οικονομικά στοιχεία του Αγροτικού Συνεταιρισμού Επανομής	51
5.5.1 Γεωργική οικονομία για το έτος 2003	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	52
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΕΠΑΝΟΜΗΣ	52
6.1 Γενικά	52
6.1.1 Κομματική ανάμειξη στα όργανα του Αγροτικού Συνεταιρισμού	52
6.2 Έλλειψη Αγροτικής Εκπαίδευσης	53
6.3 Αδυναμία Συνεννόησης-Συνεργασίας	54
6.4 Αδυναμίες στο χώρο του Management	55
6.5 Συμπεράσματα	56
6.6 Προτάσεις για ένα καλύτερο μέλλον	57
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	59

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΟΜΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΟΜΗ

1.1.Γεωγραφική θέση

Η Επανομή βρίσκεται Ν.Δ της Θεσσαλονίκης και σε απόσταση 28 χιλιομέτρων από αυτή, ενώ αποτελεί το τελευταίο τμήμα του Νομού Θεσσαλονίκης, που συνορεύει με την Χαλκιδική. Ο οικισμός της Επανομής διασχίζεται από ένα χείμαρρο που καταλήγει στη θάλασσα. Ανατολικά από την κεντρική πλατεία του χωριού το έδαφος ανηφορίζει απότομα και φτάνει σε υψόμετρο 80μ.ενώ η πλατεία έχει υψόμετρο μόνο 37μ. από τη θάλασσα.

Η επιλογή αυτής της θέσης δεν ήταν τυχαία και πρέπει να συσχετίζεται με το φόβο των πειρατικών επιδρομών, που εξανάγκασε τους παραλιακούς πληθυσμούς να μετακινηθούν προς τα μεσόγεια. Η θαλάσσια τότε πειρατεία, εξαπλώθηκε στη Μεσόγειο, ήδη από την εποχή της διάλυσης της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορία και αποτέλεσε μια μάστιγα που διήρκεσε επί αιώνες, με μεγάλη έξαρση κατά την τουρκοκρατία¹.

1.1.1.Ονομασία

Για την ονομασία του χωριού, διαπιστώνεται ότι υπάρχει μια ποικιλία τύπων στο όνομα του, που ξεκινάει ως Πανομή, στα βυζαντινά χρόνια, γίνεται στη συνέχεια κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας Απανεμή, Απανομή και Απονομή και καταλήγει στο Επανομή.

Για την ετυμολογία του ονόματος του χωριού, έχουν δοθεί διάφορες ερμηνείες, από τις οποίες οι παλιότερες είναι συγκεντρωμένες στη μονογραφία του Αθανάσιου Τσακνάκη για την Επανομή². Σύμφωνα με μια από αυτές στην περιοχή υπήρχαν παλιά δυο βοσκοτόπια(νομές), η κάτω νομή, το σημερινό

¹ Θ.Παζαράς Επανομή σελ.55.

² Τσακνάκης "Επανομή, Ιστορία-Λαογραφία", Χρονικά της Χαλκιδικής 17-18(1969)

τσαΐρι και η επάνω νομή κτίστηκε το χωριό. Λέγεται λοιπόν ότι από την σύνθεση των λέξεων επάνω και νομή προήλθε το όνομα Επανομή³.

1.2. Ιστορική Αναδρομή

1.2.1. Προϊστορικά Χρόνια

Η ευρύτερη περιοχή της Επανομής κατοικείται ήδη από τα προϊστορικά χρόνια. Απόδειξη γι' αυτό, αποτελεί μια σειρά από οχτώ προϊστορικές τούμπες⁴ που εκτείνονται κατά μήκος της ακτής του Θερμαϊκού, από το Μεγάλο Καραμπουρνού ως τη Νέα Καλλικράτεια. Οι τούμπες αυτές δεν είναι βέβαια φυσικά εξογκώματα του εδάφους, αλλά τεχνητοί γήλοφοι που δημιουργήθηκαν από αλληπάλληλες εγκαταστάσεις ανθρώπων.

Στο σύνολο τους τις τούμπες εντόπισαν στα 1917 ένας Γάλλος αρχαιολόγος και τις συμπεριέλαβε στη μελέτη του για τους πρώτους οικισμούς της Μακεδονίας.

1.2.2. Αρχαϊκή -Κλασσική-Ελληνιστική και Ρωμαϊκή Εποχή

Σύμφωνα με τον αρχαιολόγο-ιστορικό Θεοχάρη Παζαρά⁵ στην περιοχή της Επανομής κατοικούσαν άνθρωποι από την Αρχαϊκή ακόμη εποχή, όπως δείχνουν τα όστρακα που βρέθηκαν από τον ίδιο σε όλες σχεδόν τις τούμπες.

Για την κλασσική και ελληνιστική περίοδο, πέρα από τις αρχαιολογικές ενδείξεις διαθέτουμε και ιστορικές μαρτυρίες για την ύπαρξη πόλεων στην περιοχή, που ονομαζόταν “Κρουσίς γη”⁶. Οι μαρτυρίες αυτές προέρχονται από τους καταλόγους της Αθηναϊκής Συμμαχίας και τον Ηρόδοτο, ο οποίος

³ Χ.Π Συμεωνίδης, “Επανομή”, Μακεδονικά (1971)

⁴ Θ. Παζαράς, Επανομή σελ. 15

⁵ Ο Θ. Παζαράς έχει γεννηθεί στην Επανομή.

⁶ Σύμφωνα με τον Ηρόδοτο η Κρουσίς γη είναι η παραλιακή λωρίδα της δυτικής Χαλκιδικής, η οποία αρχίζει από το Μεγάλο Καραμπουρνού και φτάνει ως τη Ν.Καλλικράτεια.

αναφέρει πόλεις της Κρουσίδος όπως Γίγωνος, Σμίλα⁷, Αίνεια, Τίνδη και άλλες.

Η ευρύτερη περιοχή της Επανομής όμως, εξακολούθησε να κατοικείται και στα ρωμαϊκά χρόνια, σύμφωνα με στοιχεία που προκύπτουν από τάφους και περισυλλογή ευρημάτων από την αρχαιολογική υπηρεσία Θεσ/νικη.

Συγκεκριμένα, σ' όλη την παραλιακή λωρίδα της κτηματικής περιφέρειας της Επανομής, υπάρχει ένα εκτεταμένο νεκροταφείο, όπου κατά καιρούς έχουν βρεθεί τάφοι⁸.

Ωστόσο, πολλές από τις επιτύμβιες πλάκες και στήλες που βρέθηκαν, μεταφέρθηκαν από Ρωμαϊκό νεκροταφείο και χρησίμευσαν ως οικοδομικό υλικό για το χτίσιμο του Μετοχίου των Κριτζιανών. Ως ένδειξη γι' αυτό χρησιμοποιείται ένα φερμάνι του Σουλτάνου Μαχμούτ Β' (1808-1839), όπου αναφέρεται η ύπαρξη νεκροταφείου "εν τοις μεθορίοις του Μεσημέρου", στα όρια δηλαδή του σημερινού χωριού Μεσημερίου⁹.

1.2.3. Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή περίοδος

Στην βυζαντινή περίοδο η Επανομή υπάγεται γεωγραφικά και διοικητικά στο "καπετανίκιον" της Καλαμαρίας¹⁰. Η περιοχή αυτή εμφανίζεται στα αγιορείτικα έγγραφα από το 1300 ως "καπετανίκιον" ως μικρή δηλαδή υποδιαίρεση της Θεσσαλονίκης.

Για την ετυμολογία του ονόματος "Καλαμαρία" έχουν δοθεί διάφορες ερμηνείες, επικρατέστερη όμως είναι αυτή που προτάθηκε από ένα Γάλλο περιηγητή εκείνης της εποχής. Ο ίδιος γράφει ότι η λέξη Καλαμαρία προέρχεται από τα Καλά-μερία, που στα Ν.Α της Θεσσαλονίκης εγκωμιάζεται

⁷ Η Σμίλα βρισκόταν στη νότια ακτή της Επανομής, ενώ η ονομασία αυτή εξακολουθεί να χρησιμοποιείται και σήμερα για τον οικισμό που δημιουργήθηκε εκεί.

⁸ Θ. Παζαράς, "Η κτητορική επιγραφή του μετοχίου της Αγίας Αναστασίας στα Κριτζιανά Επανομης", Μακεδονικά 10(1970)

⁹ Π.Ν. Παπαγεωργίου, "Εκδομήν εις την βασιλικήν και πατριαρχικήν μονήν της Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολυτρίας την εν τη Χαλκιδική", (1898)

¹⁰ Η ονομασία αυτή δόθηκε στον ομώνυμο οικισμό της Θεσ/νικης, την Καλαμαριά

από τους βυζαντινούς συγγραφείς, όπως τον Νικηφόρο Χούμνου¹¹ (14^ο αιώνα) για τα ωραία τοπία της και την πλούσια παραγωγή της.

Για το χωριό της Επανομής ωστόσο, δεν έχουμε πολλές πληροφορίες την εποχή που προαναφέρεται δηλ. στις αρχές του 14^{ου} αιώνα. Ξέρουμε βέβαια ότι υπήρχαν αμπέλια και ότι το χωριό ήταν ιδιοκτησία μοναστηριακή¹².

1.3 Τουρκοκρατία

1.3.1. Διοικητική και οικονομική κατάσταση-Δημογραφική εξέλιξη

Η κατάκτηση της Μακεδονίας από τους Τούρκους άρχισε κατά το τελευταίο τέταρτο του 14^{ου} αιώνα και ολοκληρώθηκε το 1430 με την κατάληψη της Θεσσαλονίκης από αυτούς. Την εποχή αυτή, το Οθωμανικό κράτος οργάνωσε τη διοίκηση της περιοχής ως εξής: Τα χωριά της Θεσσαλονίκης διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες: 1)τα τιμαριώτικα χωριά,2) τα χωριά των Γιουρούκων,3) τα χωριά του βακουφίου του Γαζή Εβρενός Μπέη¹³.

i. Τα Τιμαριώτικα χωριά

Τα τιμαριώτικα χωριά είχαν διανεμηθεί στους στρατιωτικούς αρχηγούς τους “σπάχηδες”¹⁴, που είχαν πολεμήσει για την κατάκτηση του Βυζαντίου. Οι νέοι αυτοί ιδιοκτήτες ήταν υποχρεωμένοι να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο κράτος και πληρώνονταν γι’αυτό από τους φόρους που εισέπρατταν από τους υποτελείς τους, τους ραγιάδες¹⁵.

¹¹ Νικηφόρος Χούμνος, Θεσσαλονικεύσι συμβουλευτικός, 1829-33

¹² Θ. Παζάρας, Επανομή, Μακεδονικά 12(1972)

¹³ Ι.Κ. Βασδραβέλλης, Η Θεσσαλονίκη κατά τον αγώνα της ανεξαρτησίας, Θεσ/νίκη 1946

¹⁴ Έτσι ονομάζονταν Τούρκοι που κατείχαν ανώτερη στρατιωτική θέση

¹⁵ Είναι λέξη τούρκικη, έτσι ονόμαζαν οι Τούρκοι τους χριστιανούς υπηκόους στο σουλτάνο κατά την τουρκοκρατία

ii. Τα χωριά των Γιουρούκων

Πολλά χωριά κατοικούνταν τότε, από τουρκικούς πρώην νομαδικούς πληθυσμούς, που ήταν γνωστοί ως Γιουρούκοι. Αυτοί, μετά την εγκατάστασή τους στα Βαλκάνια πρόσφεραν διάφορες υπηρεσίες κυρίως -στρατιωτικές- στο οθωμανικό κράτος. Ως αντάλλαγμα, το κράτος τους παραχωρούσε ένα μικρό κτήμα του οποίου το μέγεθος ήταν τόσο, ώστε να μπορεί να καλλιεργηθεί με ένα μόνο ζευγάρι βόδια.

iii. Τα χωριά του βακουφίου του Γαζή Εβρενός

Τα χωριά αυτά, βρισκόταν στην περιοχή της Θεσ/νίκης και είχαν δωριθεί από το Σουλτάνο στο Γαζή Εβρενός σαν δείγμα ανταμοιβής, ο οποίος με τη σειρά του αφιέρωσε τις περιοχές στο Θεό.

Οι κάτοικοι των χωριών αυτών πλήρωναν τους ίδιους φόρους όπως και στα τιμαριώτικα χωριά, με τη διαφορά όμως ότι τα εισοδήματά τους παρέδιδαν σε συγκεκριμένα θρησκευτικά και κοινής ωφέλειας ιδρύματα (βακούφια)¹⁶.

Σε ποια κατηγορία χωριών ανήκε αρχικά η Επανομή, δεν είναι γνωστό κατά το 14^ο και 15^ο αιώνα

Αντίθετα για τον 17^ο και 18^ο αιώνα γνωρίζουμε ότι υπάγεται στο Δήμο Καλαμαριάς¹⁷.

Την περίοδο αυτή η Επανομή αποτελούνταν από μικτό πληθυσμό χριστιανών και μουσουλμάνων¹⁸ και αυτό συνεχίστηκε μέχρι την Επανάσταση του 1821.

Κατά την απογραφή των ζευγαριών που έγινε το 1824 στην Καλαμαριά, αναφέρεται ότι πριν την Επανάσταση η μουσουλμανική Επανομή κατοικούνταν από 27 ζευγάρια, ενώ η Χριστιανική από 115 ζευγάρια¹⁹.

¹⁶ Β.Δημητριάδης, "Φορολογικές κατηγορίες των χωριών της Θεσ/νίκης κατά την τουρκοκρατία" Μακεδονικά (20) (1980)

¹⁷ Κ.Βασδραβέλλης, Ιστορικά Αρχεία Μακεδονίας, Α' Αρχείον Θεσ/νίκης, Θεσ/νίκη 1952

¹⁸ Β.Δημητριάδης, ό.π.

¹⁹ Κ.Βασδραβέλλης, "Οι Μακεδόνες εις τους υπέρ της ανεξαρτησίας αγώνας 1796-1832". Θεσ/νίκη, 1983

Σύμφωνα με την απογραφή του 1862 η Επανομή αριθμούσε τότε 183 σπίτια, κατοικούνταν αποκλειστικά από χριστιανούς και ήταν από τα ελάχιστα χωριά που δεν είχε μετατραπεί σε τσιφλίκι²⁰. Εξακολουθούσε δηλαδή να παραμένει ελεύθερο χωριό και οι κάτοικοι της κράτησαν τις ιδιοκτησίες τους.

Από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα η Επανομή παρουσιάζει ραγδαία αύξηση πληθυσμού. Έτσι, ενώ στα 1862 το χωριό αποτελείται από 183 σπίτια²¹ στα 1887 όπως μας πληροφορεί ο Νικόλαος Σχινάς, είναι κωμόπολη με 500 οικογένειες και 2000 κατοίκους.

Η τελευταία απογραφή της Επανομής επί τουρκοκρατίας έγινε στα 1907 και σχετίζεται με την προσπάθεια της οθωμανικής αυτοκρατορίας για την απογραφή των πληθυσμών των ευρωπαϊκών επαρχιών της.

Τα σπίτια του 1906, σύμφωνα με έκθεση του επιθεωρητή των Ελληνικών Σχολείων Δημητρίου Σάρρου²², ήταν 420 και οι κάτοικοι 2.940 άτομα, όλοι οι Έλληνες.

Το 1909 αναφέρονται στην Επανομή 3.000 κάτοικοι, που απασχολούνται με την γεωργία²³.

Ο Σάρρος επίσης, χαρακτηρίζει την Επανομή ως “λαμπρά κωμόπολη” με εύπορους κατοίκους που καλλιεργούν πολλά και εύφορα χωράφια και εκτρέφουν μεγάλο αριθμό ζώων. Αυτό βέβαια, δεν ισχύει για το σύνολο του πληθυσμού αν λάβουμε υπόψη μας ότι λίγα χρόνια νωρίτερα, το 1899, 37 κάτοικοι είχαν ζητήσει με αναφορά τους από τον Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης να μεσολαβήσει στην Ελληνική κυβέρνηση να τους παρασχεθεί κάποια βοήθεια, διότι “έχουν περιέλθει σε άκρως δυσμενή θέση και δεν μπορούν να θρέψουν τα παιδιά τους”²⁴.

Από την παραπάνω ανάλυση προκύπτει, ότι η Επανομή αποτελούνταν από ομοιογενή πληθυσμό που ήταν στενά δεμένος με την γη και την αγροτική οικονομία.

²⁰ Μεγάλο αγρόκτημα που καλλιεργείται με κολίγες.

²¹ Α.Τσακνάκη “Χρονικά της Χαλκιδικής” Επανομή 17-18 Θεσ/νίκη 1969

²² Για την έκθεση του Δ.Σάρρου βλ. Σ.Παπαδοπούλος “Η κατάσταση της παιδείας το 1906 στην ύπαιθρο του Καζά Θεσ/νίκης” Μακεδονικά 15 (1975)

²³ Α.Αρβανίτης, “Η Μακεδονία εικονογραφημένη, εν Αθήναις 1909”, σ.136

²⁴ Η αναφορά αυτή των κατοίκων της Επανομής είναι αδημοσίευτη και φυλάσσεται στα αρχεία της Μητρόπολης Θεσ/νίκης

Αναμφισβήτητα μπορεί να χαρακτηριστεί ως “κεφαλοχώρι με την έννοια που δίνει ο Β.Βογιατζής²⁵ στον όρο “Κεφαλοχώρι” είναι ένας οικισμός ελευθέρων χωρικών οι οποίοι ήδη κάτω από την τουρκική κυριαρχία είχαν αποκτήσει πραγματική δύναμη, ώστε να αυτοδιοικούνται στα ελεύθερα χωριά τους, που σώθηκαν από την βυζαντινή εποχή”.

1.3.2. Η συμμετοχή των Επανομιτών στην Επανάσταση του 1821

Όταν εκδηλώθηκε η Επανάσταση του Εικοσιένα, η Επανομή το Μάιο του 1821 έλαβε μέρος σύσσωμη, υπό την Αρχηγία του Κων/νου Δουμπιώτη²⁶. Όλος ο πληθυσμός μαζί και τα γυναικόπαιδα, άφησαν τα σπίτια τους και ακολούθησαν τους πολεμιστές ως την Κασσάνδρα. Μια τουρκική φάλαγγα μετά την κατάληψη των Βασιλικών, κατευθύνθηκε προς τα χωριά Επανομή και Μεσημέρι, τα οποία λεηλάτησε και πυρπόλησε.

Οι περισσότεροι Επανομίτες, μετά την καταστολή της Επανάστασης γύρισαν στο χωριό αφού δήλωσαν υποταγή στους Τούρκους. Στους Επανομίτες χορηγήθηκε τότε αμνηστία με τον όρο ότι θα παρέδιδαν όλα τα όπλα που κατείχαν. Αυτή η συνθηκολόγηση έγινε με την μεσολάβηση ενός Εβραίου μεγαλέμπορου ονόματι Ισαάκ, ο οποίος προφανώς είχε συμφέροντα, διότι λέγεται ότι εμπορευόταν τα κουκούλια που παράγονταν σε μεγάλη ποσότητα στην περιοχή.

Όπως ήταν επόμενο, η κατάσταση στην οποία βρέθηκε μετά την επανάσταση η Επανομή ήταν θλιβερή. Η καταστροφή ήταν μεγάλη, και οι κάτοικοι -όσοι απέμειναν- αντίκριζαν με απόγνωση την ερήμωση των σπιτιών και την αρπαγή των περιουσιών τους, αλλά κυρίως το χαμό, των μελών των οικογενειών²⁷ τους.

Κατά μία πληροφορία του Αθ. Τσακνάκη, οι Επανομίτες υποστηρίχτηκαν από τους αδερφούς Τούρκους πασάδες του Άνω και Κάτω Καραμπουρνού.

²⁵ Δ.Σατραζάνης “Η Ελληνική κοινότητα της Επανομης κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας Οργάνωση και λειτουργία”. Συμπόσιο. Η διαχρονική πορεία του κοινοτισμού στη Μακεδονία, Θεσ/νικη 1992 σ. 286

²⁶ Τσακνάκης, Επανομή σελ.12

²⁷ Τσακνάκης, Επανομής σελ.13

Αυτοί τους έδωσαν σκηνές για να μείνουν από ένα βόδι για να καλλιεργήσουν συνεταιρικά τα χωράφια, και από μία χρυσή λίρα. Την καλή αυτή υποδοχή επιφύλαξαν στους Επανομίτες οι δύο Τούρκοι μπέηδες, όπως και ο μεταξέμπορος Ισαάκ από λόγους συμφέροντος. Ο σπουδαιότερος όμως λόγος, ήταν η εξασφάλιση γεωργικών χεριών, για να εκμεταλλεύονται τη μεγάλη σε έκταση και πλούσια σε παραγωγή, αγροτική περιφέρεια της Επανομής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΣ

2.1. Ιστορική Αναδρομή

2.1.1. Συνεταιριστικά σχήματα στην Αρχαιότητα και το Μεσαίωνα

Ο Συνεργατισμός καλύπτει ένα ολόκληρο κοινωνικό-οικονομικό σύστημα το οποίο γεννήθηκε τον περασμένο αιώνα προκειμένου να αντιμετωπίσει τις δυσβάσταχτες κοινωνικές ανισότητες και άδικες οικονομικές σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων.

Η συνεργασία αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό γνώρισμα των ανθρώπων, όλων των εποχών.

Ξεκινώντας από την αρχαιότητα και ειδικότερα από την αρχαία Ελλάδα στην οποία λέγεται, ότι το συλλογικό πνεύμα ήταν αναπτυγμένο, μπορούμε να εντοπίσουμε πρώιμες μορφές συνεργασίας.

Για παράδειγμα, υπήρχαν Σύλλογοι ονομαζόμενοι “Θίασοι” και “Οργεώνες”²⁸ οι οποίοι πρέπει να λειτουργούσαν κάτω από μια συνεταιριστική μορφή και ως ενταφιαστικοί (θαφτικοί) συλλογικοί φορείς. Τον 6^ο αιώνα πΧ επίσης, λειτουργούσαν και Ερανικοί Σύλλογοι οι οποίοι συγκέντρωναν χρήματα για την βοήθεια των μελών τους μόνο.

Βέβαια γνωρίζουμε ότι στην Αρχαιότητα το δικαίωμα για συσσωμάτωση το είχε μόνο μία τάξη πολιτών οι λεγόμενοι “ευπατρίδες”. Αυτοί αναγνώριζαν μόνο το θεσμό του κοινού αίματος και της θρησκείας και με βάση τα παραπάνω χαρακτηριστικά ενσωματώνονταν σε “Φατρίες” ή σε “Φυλές” και συγκροτούσαν την “Πόλη” δηλαδή το Κράτος²⁹.

Η επέκταση όμως του δικαιώματος για συσσωμάτωση και σε άλλες τάξεις πολιτών, πραγματοποιήθηκε επί Σόλωνα τον 6^ο αιώνα πΧ. Την εποχή αυτή οδηγούμαστε και στην “Πολιτεία διαλλαγής” δηλαδή της Δημοκρατίας.

²⁸ Σ.Μαριάδη, “Συνεταιρισμοί”: ιστορία, φιλοσοφία, αποστολή, η τρίτη εναλλακτική λύση.

²⁹ Σ. Μαριάδη ό.π

Αυτό αποτελεί και την πρώτη νομοθετική αναγνώριση σε όλο τον κόσμο της Αρχής της προσωπικής ελευθερίας του ατόμου, η οποία είναι μία από τις βασικές αρχές του σύγχρονου Συνεργατισμού.

Η δημοκρατία λοιπόν, άνοιξε το δρόμο για την ανάπτυξη των τεσσάρων μορφών της Ελληνικής σωματειακής ιδέας, δηλαδή της θρησκευτικής, της πολιτικής, της στρατιωτικής και της οικονομικής.

Η τετραπλή αυτή βάση καλλιεργήθηκε στην μακραίωνη τουρκική δουλεία από τους Έλληνες, και τους οδήγησε τελικά στην πολυπόθητη ελευθερία.

Εκτός όμως από την Ελλάδα και σε άλλες χώρες, όπως για παράδειγμα στην αρχαία Ρώμη, υπήρξαν παρόμοιες συνεταιριστικές μορφές. Αυτές ήταν, τα ονομαζόμενα “Collegia” που ήταν ενώσεις ομοιοεπαγγελματιών, κυρίως χαλκουργών, χτιστών, υποδηματιών.

Αργότερα, τον Μεσαίωνα, οι υπάρχουσες συνθήκες στα διάφορα κράτη, δεν επέτρεψαν τη δημιουργία συνεταιριστικών σχημάτων.

Όμως, παρόλα ταύτα σε ορισμένες χώρες υπήρχαν κάποια περιθώρια ελευθερίας των πολιτών.

Στην Ρωσία, λόγου χάρη, συναντάμε αξιόλογες συνεταιριστικές μορφές. Αυτές ήταν οι ενώσεις Κυνηγών και Ψαράδων. Επίσης και στον αστικό-επαγγελματικό χώρο λειτουργεί μια συνεταιριστική μορφή το “Αρτέλ”.

Στα βαλκανικά κράτη, η πιο διαδεδομένη μορφή είναι η “Ζάδρουγα”. Αυτή, δεν ήταν παρά ένας “οικογενειακός συνεταιρισμός” που είχε ως μέλη όλη την οικογένεια από τον παππού έως τον δισέγγονο.

Στη Χώρα μας την εποχή εκείνη, ως παράλληλη μορφή της Ζάδρουγας λειτουργούσε η “Πατριά” και το “Τσελιγκάτο”.

Τα δύο αυτά σχήματα που λειτουργούσαν η μεν Πατριά στο χώρο της αγροτικής παραγωγής το δε τσελιγκάτο στο χώρο της κτηνοτροφίας, (προβατοτροφία) έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην διατήρηση της κοινωνικής συσπείρωσης του ελληνικού αγροτικού πληθυσμού, στα χρόνια της Τουρκοκρατίας.

2.2 Συνεργατισμός-Συνεταιρισμός

Πριν προχωρήσουμε περισσότερο θεωρούμε απαραίτητο το διαχωρισμό μεταξύ των δύο εννοιών δηλαδή, του Συνεργατισμού και του Συνεταιρισμού.

Ο όρος Συνεργατισμός είναι γενικός και αφορά στην ιδέα και τη θεωρία της συνεργασίας.

Το βασικό αντικείμενο του, είναι η βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης του ανθρώπου. Θέλει τον άνθρωπο δηλαδή να μην δρα σαν μεμονωμένο άτομο, αλλά να ανεβαίνει οικονομικά και κοινωνικά συνεργαζόμενος με τους συμπολίτες του και όχι εκμεταλλευόμενος αυτούς. Με άλλα λόγια προωθεί την οικονομική άνοδο με βάση τη συνεργασία και την ευγενή άμιλλα και όχι με τον σκληρό, αθέμιτο ανταγωνισμό.

Τέλος, ενδιαφέρεται για την δίκαιη κατανομή του εισοδήματος, προωθώντας την οικονομική δημοκρατία παράλληλα προς την κοινωνική.

Ο όρος Συνεταιρισμός³⁰ σε αντίθεση με τον “Συνεργατισμό” είναι ειδικός και αφορά κάτι το συγκεκριμένο, σε σχέση βέβαια με τη συνεργασία. Εκφράζει δηλαδή, μια συγκεκριμένη μορφή αυτού (του Συνεργατισμού).

Αποτελεί με λίγα λόγια το μέσον για την πραγμάτωση των σκοπών του Συνεργατισμού.

Αναφέρεται σε μια μορφή συνεργασίας, σε μια οικονομική οργάνωση, η οποία έχει νομική κάλυψη και για την εκπλήρωση των σκοπών της ακολουθεί ορισμένους κανόνες και καταστατικές διατάξεις.

Ο πρωταρχικός στόχος του Συνεταιρισμού είναι να αντιμετωπίζει τις ανάγκες των μελών του και να τις τοποθετεί πάνω σε μια οικονομική συμφέρουσα βάση, σε αντίθεση με τις άλλες εμπορικές επιχειρήσεις που βασικός τους στόχος είναι η μεγιστοποίηση των κερδών για τους μετόχους της επιχείρησης, με κάθε “θεμιτό” και “αθέμιτο” μέσο³¹.

³⁰ Σ. Μαριάδη, Συνεταιρισμοί, ιστορία, φιλοσοφία. Αποστολή η τρίτη εναλλακτική λύση.

³¹ Σ. Μαριάδη, Συν/μοί σελ.9

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

3.1 Η συνεταιριστική κίνηση της Επανομής από την εποχή της Τουρκοκρατίας μέχρι την Απελευθέρωση.

3.1.1. Το ζήτημα των εθνικών γαιών

Στην εποχή της Τουρκοκρατίας η κατάσταση που επικρατούσε στην ελληνική επαρχία ήταν ως εξής:

Σε μια ιδιοκτησία (γεωργική γη) συνυπήρχαν τρία δικαιώματα. Καταρχήν η υψηλή κυριότητα του Δημοσίου, που εξασφάλιζε το αναπαλλοτρίωτο των κτημάτων, δεύτερον ο τσιφλικούχος, που εισέπραττε το $\frac{1}{2}$ ή $\frac{1}{3}$ του καθαρού προϊόντος ως ένα “έπαθλο” του εδάφους και τέλος ο χωρικός επί του ιδίου χωραφιού, απολάμβανε το εμπράγματο δικαίωμα του “τεσσαρούφ”³². Αυτό το δικαίωμα τον προστάτευε από μια ενδεχόμενη απομάκρυνση του από τη γη που καλλιεργούσε.

Η ανεξαρτησία του Ελληνικού κράτους το 1828 είχε σαν αποτέλεσμα την εισαγωγή του ρωmano-γερμανικού δικαίου στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με αυτό, το σύνολο των εγκαταλειμμένων από τους Τούρκους εδαφών -σουλτανικών³², βακούφιων³³ – αποτέλεσε πεδίο σοβαρής κοινωνικής αναμέτρησης.

Στο θέμα αυτό, νεοσύστατο τότε Ελληνικό κράτος προτίμησε, αντί να εκπλειστηριάσει αυτές τις εκτάσεις ή να τις παραχωρήσει δωρεάν στους χωρικούς καλλιεργητές, να τις κρατήσει στην περιουσία του Δημοσίου. Συνολικά αυτές αποτελούσαν το 35% της ελληνικής γης³⁴.

Επόμενο βήμα ήταν η παραχώρηση των εθνικών γαιών στους καλλιεργητές. Αιφνίδια όμως, το Δημόσιο αξίωσε από τους γεωργούς όχι μόνο

³² είναι το δικαίωμα νομής και κατοχής

³² ανήκαν στην περιουσία του σουλτάνου κάθε επαρχίας

³³ γη που δωρίθηκε από Σουλτάνο σε κάποιον ευνοούμενο του

³⁴ Αλιβάζος “Το ζήτημα της αγροτικής πίστωσης” σελ.270

τη δεκάτη, αλλά και την επιπρόσθετη πληρωμή του 15% του ακαθαρίστου μίσθωσης.

3.1.2. Αγροτική μεταρρύθμιση

Ο πληθυσμός των τσιφλικιών στις αρχές του 1917 δεν ξεπερνούσε τις 430.000 άτομα³⁵ ποσοστό 13,43% του συνολικού αγροτικού πληθυσμού της χώρας.

Ο συνολικός αγροτικός πληθυσμός το 1920 ήταν 3.200.000 άτομα³⁶. Σ' αυτόν θα προστεθούν το 1922 150.000 οικογένειες (600.000 περίπου άτομα) προσφυγών από τη Μικρά Ασία.

Η αγροτική μεταρρυθμίσει εξαγγέλθει το 1917 στη Θεσσαλονίκη. Ο Κύριος σκοπός της ήταν η κατάτμηση των τσιφλικιών προς όφελος της μικρής ιδιοκτησίας, κυρίως στις περιοχές της Μακεδονίας και Θεσσαλίας. Εν τούτοις, η πραγματοποίηση των σκοπών της έγινε πράξη μετά το 1922 και αυτό διότι ήταν επιτακτική ανάγκη η εξεύρεση γης για την ενσωμάτωση των προσφύγων της Μ. Ασίας, στον Ελλαδικό χώρο.

3.2 Άτυπες μορφές οργάνωσης των αγροκαλλιεργητών Επανομής πριν τη δημιουργία Αγροτικού Συνεταιρισμού.

3.2.1.Οι βασικότερες μορφές συνεργασίας μεταξύ των γεωργών της Επανομής

Η Επανομή όμως ήδη έχουμε αναφέρει, κατοικούνταν από αρχαία χρόνια. Οι κάτοικοι της αν και είχαν έρθει σε επαφή με άλλες φυλές κατά τη διάρκεια πολυετών πολέμων, κατακτήσεων, προστριβών όπως βέβαια και ειρηνικής συνύπαρξης, εντούτοις δεν επεδίωξαν -στο μεγαλύτερο μέρος τους- να ομογενοποιηθούν με άλλους λαούς αλλά προτίμησαν να διατηρήσουν τη δική τους ταυτότητα με το να δημιουργηθούν κοινωνικές επαφές αλλά κυρίως γάμους, με τους ντόπιους.

³⁵ “Πρακτικά πανελληνίων Συνσκέψεων των ενώσεων Γ.Σ εν Αθήναι 1933”

³⁶ Χ. Ευελπίς “Η γεωργία της Ελλάδος” 1944, σελ.137

Σ'όλες τις παραπάνω εποχές οι κάτοικοι της Επανομής, που στην πλειοψηφία τους ήταν αγρότες, είχαν αναπτύξει διάφορες μορφές συνεργασίας με σκοπό την εξυπηρέτηση των αναγκών τους.

Κατά την εποχή της κλειστής αγροτικής οικονομίας οι βασικότερες ανάγκες που αντιμετώπιζαν οι γεωργοί, ήταν η έλλειψη χρημάτων για την αγορά δύο εργατικών ζώων (ζεγάρι), καθώς και η ανεπάρκεια αγροτικών χεριών ιδιαίτερα την εποχή της συγκομιδής των προϊόντων, όταν οι καιρικές συνθήκες πίεζαν για τη γρήγορη συλλογή τους.

Τότε ήταν, που αναπτύχθηκαν οι κυριότερες μορφές συνεργασίας μεταξύ γεωργών, για την αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων, το “μισάρικο” και η “κολιγιά”.

Με τον όρο μισάρικο εννοούμε την από κοινού συνεργασία δύο ή περισσότερων αγροτών για την καλλιέργεια της γης.

Ειδικότερα στην Επανομή, αυτή η άτυπη μορφή συγκαλλιέργειας και συνεκμετάλλευσης των χωραφιών ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένη.

Οι γεωργοί που αδυνατούσαν από μόνοι τους να αντεπεξέλθουν στις πολλές υποχρεώσεις που δημιουργούσε η φύση της εργασίας τους, έρχονταν σε συνεννόηση με χωριανούς που εμπιστεύονταν και παράλληλα διατηρούσαν μαζί τους οικογενειακές, φιλικές παρτίδες (σχέσεις).

Η συνεννόηση των γεωργών της Επανομής, συνήθως γινόταν με κάλεσμα του ενός ενδιαφερομένου από τον άλλον, που επιθυμούσε τη συνεργασία.

Αυτό, γινόταν είτε στο στενό οικογενειακό περιβάλλον, είτε στο καφενείο, όπου εκεί συγκεντρώνονταν κάθε βράδυ ο ανδρικός πληθυσμός του χωριού.

Η συμφωνία που γινόταν ήταν προφορική, είχε όμως τη μορφή άγραφου συμβολαίου. Ο λόγος δηλαδή μεταξύ των ανδρών ήταν τόσο σημαντικός, που καταργούσε κάθε γραπτή συμφωνία.

Η συνεργασία τους αφορούσε κυρίως τις βαριές αγροτικές εργασίες, στο μεγάλο κάμπο της Επανομής.

Τότε το όργωμα, γινόταν με την βοήθεια ζώων κυρίως βοδιών. Επειδή όμως το όργωμα ήταν μια επίμονη εργασία για έναν γεωργό, η συμμετοχή και δεύτερου ατόμου βοηθούσε στην γρηγορότερη εκτέλεση της εργασίας.

Επίσης, σε πολλές περιπτώσεις αυτή η άτυπη μορφή συνεργασίας είχε τη μορφή του “δούναι και λαβείν” που σήμαινε πως αν ο ένας από τους δύο γεωργούς βοηθούσε παράδειγμα στο όργωμα, ο άλλος θα βοηθούσε τον πρώτο στη σπορά ή στο θερισμό.

Μ’αυτό τον τρόπο οι γεωργοί της Επανομής “ίσως ασυνείδητα” λειτουργούσαν συνεργατικά. Δηλαδή βοηθώντας ο ένας στις εργασίες του άλλου, αποκτούσαν πείρα και γνώση για την παραπέρα οργάνωση τους σε συνεταιριστική βάση.

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι το μισάρικο σύστημα εφαρμόζεται και σήμερα σε μεγάλο αριθμό αγροκαλλιεργητών ενώ τα “μισιακά χωράφια” καλύπτουν ένα σημαντικό αριθμό στο Επανομίτικο κάμπο.

Η άλλη μορφή άτυπης συνεργασίας που υπήρχε τότε στην Επανομή ήταν κολιγιά.

Και λέγοντας “κολιγιά” εννοούμε εκείνον το γεωργό που καλλιεργούσε ξένο κτήμα ή έβοσκε ξένο κοπάδι και μοιράζονταν τα προϊόντα από μισά με τον ιδιοκτήτη. Εξάλλου, τα χρόνια εκείνα ένας μεγάλος αριθμός αγροτικών οικογενειών αδυνατούσε να καλύψει τις βιοτικές του ανάγκες και ήταν συχνό φαινόμενο η οικονομική τους εξαθλίωση να αγγίζει τα όρια της φτώχειας.

Η παραπάνω αιτία, οδηγούσε πολλούς οικογενειάρχες στην απόφαση να γίνουν κολίγοι πλούσιων κτηματιών, προκειμένου να θρέψουν την πολυπληθή συνήθως φαμίλια. Όμως, ο κολίγας ανταμειβόταν σε είδος και σπάνια σε χρήμα, λόγω της κλειστής ή ανταλλακτικής αγροτικής οικονομίας της εποχής εκείνης. Με αυτόν τον τρόπο εξασφάλιζε την τροφή που ήταν η πρωταρχική ανάγκη κάθε οικογένειας.

Βέβαια, η σχέση μεταξύ ιδιοκτήτη-κολίγα δεν ήταν πάντα η επιθυμητή. Κι’αυτό γιατί συνήθως ο πρώτος εκμεταλλευόταν την ανάγκη του δεύτερου, αναγκάζοντας τον να εργάζεται περισσότερες ώρες, και κάτω από δύσκολες αν

όχι άθλιες συνθήκες, δίνοντας του όχι ολόκληρη αλλά μέρος της παραγωγής που κανονικά δικαιούνταν.

Τέλος μια αναμφισβήτητα κλασική μορφή άτυπης συνεργασίας ήταν αυτή που πραγματοποιούνταν μέσα στην ίδια την οικογένεια. Μέσα σ' αυτήν ζούσαν σαν σε κλειστή κοινωνία άνθρωποι από τέσσερις γενιές: Από τον παππού, το πατέρα, τον γιο και τον εγγονό. Όλοι αυτοί δούλευαν σαν ένα “μελίτσι” κάτω από την καθοδήγηση του αρχηγού που ήταν ο αρχαιότερος της οικογένειας. Ο δεσμός που υπήρχε μεταξύ τους και η πειθαρχία είναι παράδειγμα προς μίμηση. Οι σχέσεις που δημιουργούνταν και αναπτύσσονταν μέσα στην ίδια οικογένεια είχαν οικονομικό και κοινωνικό υπόβαθρο. Οικονομικό, γιατί παραγόταν όλα τα αναγκαία αγαθά για την συντήρηση των μελών της οικογένειας, κοινωνικό γιατί μέσα σ' αυτήν, καλλιεργούνταν αισθήματα αγάπης, αλληλεγγύης, αφοσίωσης και συνεργασίας μεταξύ των μελών.

3.2.2. Οι λόγοι που οδήγησαν στη δημιουργία ενός συνεταιρισμού

Οι αγρότες της Επανομής που ασχολούνταν αποκλειστικά με την γεωργία, συχνά αντιμετώπιζαν δυσκολίες τις οποίες “εξομολογούνταν” μεταξύ τους, όταν συναντιόντουσαν στο καφενείο, συνήθως τα βράδια μετά από μια κοπιαστική μέρα στο ύπαιθρο.

Οι αντιξοότητες που καθημερινά αντιμετώπιζαν είχαν σχέση με τη φύση της εργασίας τους αλλά και με άλλους παράγοντες. Προσπαθώντας να βρουν λύσεις, συχνά έρχονταν σε αντίθεση και διαμάχη μεταξύ τους, τελικά όμως διαπίστωναν πως ο καλύτερος τρόπος για τη διεκδίκηση των αιτημάτων τους, ήταν η μεταξύ τους συνεργασία μέσα σε έναν οργανισμό, που θα δημιουργούνταν από τους ίδιους για την εξυπηρέτηση δικών τους αναγκών, δίνοντας λύση σε πολλά προβλήματα τους.

Οι λόγοι που οδήγησαν τους γεωργούς της Επανομής στη δημιουργία ενός Συνεταιρισμού ήταν διάφοροι.

Καταρχήν, η εντατική και εκτατική καλλιέργεια της γης, όπως έχουμε προηγούμενα αναφέρει, είχαν σαν αποτέλεσμα την αύξηση της παραγόμενης ποσότητας, που όμως λόγω της έλλειψης οργάνωσης, αδυνατούσαν από μόνοι τους οι γεωργοί, να διαθέσουν στην ευρύτερη αγορά. Γι'αυτό το λόγο, δημιουργήθηκε άμεσο ζήτημα εξεύρεσης μέσων που θα τους βοηθούσαν στη διοχέτευση των παραγόμενων αγαθών τους και ταυτόχρονα θα οδηγούσε στη αύξηση του εισοδήματός τους.

Ένας ακόμη σημαντικός λόγος, ήταν η συχνή εκμετάλλευση των αγροτών της Επανομής από εμπόρους που συναλλάσσονταν και εμπορεύονταν για λογαριασμό των αγροτών την αγροτική παραγωγή, σ'όλη τη διάρκεια του χρόνου.

Οι έμποροι που γνώριζαν καλά τις συνθήκες της αγοράς, κατά την επαφή τους με τους γεωργούς στο ύπαιθρο, προσπαθούσαν να τους παρουσιάσουν μια εικόνα “πεσμένης αγοράς” που όμως στην πραγματικότητα δεν ήταν έτσι. Μ'αυτό τον τρόπο, ανάγκαζαν τους παραγωγούς να τους πωλούν τα προϊόντα τους σε πολύ χαμηλές τιμές και μάλιστα πολλές φορές, δίνανε το εμπόρευμα τους και περίμεναν να πληρωθούν, εφόσον αυτό είχε προηγούμενα πουληθεί.

Συχνά βέβαια “πέφταν” θύματα εξαπάτησης από ορισμένους εμπόρους, που ενώ τους είχαν υποσχεθεί ότι θα παίρνανε την παραγωγή τους, στο τέλος τους άφηναν εκτεθειμένους με την παραγωγή μαζεμένη και απούλητη.

Δεν ήταν όμως και σπάνιες οι φορές που ορισμένοι μεγαλέμποροι, βοηθούσαν τους αγρότες, δίνοντας τους χρήματα πριν ακόμη τους πάρουν την παραγωγή, κυρίως τους χειμερινούς μήνες, όταν οι ανάγκες των γεωργών στο χωριό ήταν ακόμη περισσότερες, λόγω του ψύχους και της έλλειψης βασικών ειδών διατροφής (ψωμί, γάλα, ξύλα).

Μια επίσης βασική αιτία, που σχετίζονταν με την δημιουργία γεωργικού Συνεταιρισμού, ήταν η δυσβάσταχτη εκμετάλλευση των φτωχών γεωργών από τους τοκογλύφους της εποχής, που κυριολεκτικά τους “ρουφούσαν” το αίμα.

Αυτό συνέβαινε γιατί υπήρχαν νεκρές περίοδοι, δηλαδή μεγάλα χρονικά διαστήματα που δεν δούλευαν έξω στους αγρούς κυρίως το χειμώνα.

Στη διάρκεια του, οι περισσότεροι κάτοικοι της Επανομής που ήταν γεωργοί ζούσαν με τις οικονομίες του Καλοκαιριού, ενώ συχνά αγόραζαν προϊόντα πρώτης ανάγκης “βερεσέ” από το μπακάλικο της γειτονιάς, το οποίο κρατούσε ανοιχτό λογαριασμό για κάθε οικογένεια που είχε δοσοληψίες μ’αυτό.

Συχνά όμως, οι γεωργοί βρισκόταν σε μεγάλη ανάγκη, όπως όταν π.χ. αρρώσταινε κάποιο μέλος της οικογένειας. Τότε, ήταν αναγκασμένοι να καταφεύγουν σε τοκογλύφους μη έχοντας άλλο τρόπο εξεύρεσης χρημάτων. Οι όροι του συμβολαίου που υπέγραφαν ήταν σκληροί. Έτσι, αναγκάζονταν να ξεπληρώσουν το χρέος τους δίνοντας το δεκαπλάσιο, ή και παραπάνω του αρχικού ποσού που είχαν δανειστεί.

Μάλιστα, πολλές φορές ήταν αναγκασμένοι να ξεπουλήσουν κάποιο κομμάτι της γης τους σε τιμή εξευτελιστική, “για ένα κομμάτι ψωμί” όπως θα έλεγε κάποιος σήμερα.

Βέβαια, οι ίδιοι οι τοκογλύφοι ήταν αυτοί που επεδίωκαν την απόκτηση της γης των Επανομιτών, προκειμένου οι ίδιοι να μεταπουλήσουν την ίδια γη, γνωρίζοντας ότι ποτέ δεν χάνει την αξία της.

Ένας επιπλέον λόγος για την δημιουργία του Συνεταιρισμού, ήταν και ο μεγάλος αριθμός ακτημόνων που υπήρχε στην Επανομή .Βέβαια η καλλιεργήσιμη έκταση έφτανε τότε τα 85.000 στρέμματα.

Επομένως, δικαιολογημένα οι αγρότες εκείνοι που δεν είχαν μέχρι τότε τη δική γη, επεδίωκαν να την αποκτήσουν. Έτσι, συχνά έρχονταν σε προστριβές με τους ιδιοκτήτες του μοναστηρίου της Αγίας Αναστασίας³⁷, το οποίο είχε τότε νόμιμη κατοχή του αγροτική γη εκτάσεως 7.000 περίπου στρεμμάτων.

³⁷ Γλαβίνας, Αγίας Αναστασίας, σ.43 και 94-95

3.3. Δημιουργία του πρώτου Γεωργικού Συνεταιρισμού

3.3.1. Έτος 1920, αφητηρία μιας μακράς πορείας

Στην Επανομή ιδρύθηκε για πρώτη φορά συνεταιρισμός το έτος 1920 με πρωτοβουλία μιας ομάδας γεωργών, που ήταν οι ακόλουθοι: Βασ. Πλαστήρας, Αντ. Στάβας, Γ. Σινάκος, Ευαγ. Σακκάς, Γρηγ. Γραμμένος, Ν. Χαλιάπας και ορισμένοι άλλοι προοδευτικοί γεωργοί.

Σύμφωνα με μαρτυρίες³⁸, η απόφαση για τη δημιουργία συνεταιρισμού πάρθηκε το καλοκαίρι του 1919 στο πανηγύρι του “Σωτήρος”. Εκεί είχαν συγκεντρωθεί πολλοί Επανομίτες, και ύστερα από συζητήσεις, διαφωνίες και μικροσυγκρούσεις ορισμένων ατόμων, κατέληξαν στη κοινή απόφαση για τη σύσταση ενός συνεταιρισμού.

Βεβαία, η ιδέα για τη δημιουργία του συνεταιρισμού ήταν αρκετά παλιά, όμως για την πραγματοποίηση της χρειάστηκε η βοήθεια μορφωμένων ανθρώπων που διατηρούσαν επαφές με τους κατοίκους του χωριού.

Αυτοί, ήταν κυρίως γεωπόνοι του Εποικισμού που ενίσχυσαν τότε, ηθικά τους προοδευτικούς εκείνους γεωργούς. Τα ονόματα ορισμένων εξ'αυτών έχουν σωθεί, όπως: Αβράσογλου, Γούδας, Καστρέτσος, Μαλούχος και άλλοι.

Στις προεργασίες που προηγήθηκαν για την σύνταξη και κατάρτιση του Καταστατικού του Συνεταιρισμού, συμμετείχαν ο πρόεδρος του χωριού, ο δάσκαλος καθώς και άλλοι, τα ονόματα και οι ασχολίες των οποίων δεν έχουν δυστυχώς διασωθεί στη γραπτή και προφορική παράδοση.

Το πρώτο καταστατικό έγινε σύμφωνα με το Νόμο 602 της 31^{ης} Δεκεμβρίου 1914³⁹.

Κατόπιν συνεννοήσεως των ιδρυτικών μελών έγινε η συγκέντρωση των ενδιαφερομένων γεωργών, στην κοινότητα του χωριού. Εκεί, ένας εγγράμματος γεωργός ή ο παπάς ή ο δάσκαλος, τους διάβασε το καταστατικό για την ίδρυση του Συνεταιρισμού. Αυτό, αναφέρονταν σε γεωργούς που

³⁸ Αθ. Τσακνάκη Επανομής σ.25

³⁹ Σύμφωνα με την τότε νομοθεσία ο κατώτερος αριθμός μελών για την σύσταση συν/σμού ήταν 30 άτομα. Οι αγρότες όμως του χωριού αποφάσισαν να αυξήσουν τον αριθμό στα 50 άτομα, προκειμένου να εξασφαλίσουν μεγαλύτερο κεφάλαιο, απαραίτητο για τη βιωσιμότητα της οργάνωσης.

επιθυμούσαν να γίνουν μέλη του, και είχε σαν σκοπό να κατανοήσουν οι συγκεντρωμένοι το περιεχόμενο του καταστατικού, αλλά κυρίως τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέανε από αυτό.

Με δεδομένο ότι το μεγαλύτερο μέρος των Επανομιτών γεωργών τότε ήταν αγράμματοι, έπρεπε να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στον τρόπο με τον οποίο θα εξηγούνταν τα άρθρα του καταστατικού.

Η εξήγηση των άρθρων έγινε πολλές φορές, για να μην μείνουν ερωτηματικά και απορίες στους γεωργούς, που επρόκειτο να υπογράψουν το καταστατικό.

Ωστόσο, πριν από την αποδοχή του καταστατικού, έπρεπε τα καινούργια μέλη του να αποφασίσουν για την ονομασία του σ'αυτόν, πόσο θα οριζόταν η Συνεταιριστική μερίδα, τι ευθύνη θα είχε το κάθε μέλος προς το Συνεταιρισμό και τους πιστωτές του, όπως και ορισμένες άλλες διατάξεις τις οποίες ο τότε ισχύον νόμος άφηνε στη διάθεση των μελών.

Έπειτα από την τελική ανάγνωση του καταστατικού, και το ξεκαθάρισμα ορισμένων ερωτηματικών από τους γεωργούς του χωριού, η διαδικασία ολοκληρώθηκε με την υπογραφή αυτών που επιθυμούσαν συνειδητά να γίνουν μέλη του.

Σύμφωνα πάντα με την προφορική παράδοση, πρώτα υπέγραψαν όλοι οι εγγράμματοι, καθώς δίπλα από την υπογραφή τους έγραψαν και το ονοματεπώνυμο τους.

Στη συνέχεια ενώπιον του Προέδρου της Κοινότητας, ο κάθε αγράμματος γεωργός αφού δήλωνε πρώτα ότι επιθυμούσε να γίνει μέλος του γεωργικού Συνεταιρισμού, ένας εγγράμματος έγραφε στο καταστατικό το όνομα του ενδιαφερόμενου. Στο τέλος υπέγραψαν για τους αγράμματους δύο μάρτυρες – ιδρυτικά μέλη- και στη συνέχεια ο πρόεδρος του χωριού, βεβαίωνε την υπογραφή των μαρτύρων, ότι δηλαδή είχαν τα προσόντα που όριζαν τα άρθρα του Καταστατικού.

3.3.2. Πότε και πως άρχισαν οι εργασίες του Γεωργικού Συνεταιρισμού

Έπειτα από την υπογραφή του καταστατικού από το σύνολο των μελών του συνεταιρισμού, σειρά είχε η υποβολή του εν λόγω καταστατικού, στην Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος.

Η Εθνική Τράπεζα αφού ενέκρινε το καταστατικό για το Γεωργικό συνεταιρισμό της Επανομής, ειδοποίησε τον πρόεδρο της κοινότητας.

Τότε ο πρόεδρος, κάλεσε από το κοινοτικό κατάστημα τους γεωργούς του χωριού σε Γενική Συνέλευση, προκειμένου να εκλέξουν το Διοικητικό και Εποπτικό συμβούλιο του συνεταιρισμού. Η γενική συνέλευση πραγματοποιήθηκε στο σχολείο του χωριού και είχε μεγάλη απήχηση.

Τελικά, αφού έγινε η εκλογή του Διοικητικού συμβουλίου, ακολούθησε φαγοπότι από τα μέλη του, προς όλους τους συνεταιρισμένους πλέον αγρότες του χωριού.

3.3.3. Ονομασία του πρώτου Συνεταιρισμού

Ο πρώτος συνεταιρισμός που δημιουργήθηκε στην Επανομή το 1920 πήρε την επωνυμία “Γεωργικός πιστωτικός Συνεταιρισμός Επανομής Α’ ” με έδρα την Επανομή. Δικαίωμα εγγραφής στο νεοσύστατο τότε Συνεταιρισμό, είχαν όλοι όσοι απασχολούνταν αποκλειστικά με την γεωργία.

3.3.4. Υποβολή εγγράφων του γεωργικού Συνεταιρισμού για την νομιμοποίηση του

Έπειτα από την εκλογή του, το διοικητικό συμβούλιο προχώρησε στην ανάδειξη προέδρου του γεωργικού Συνεταιρισμού.

Αμέσως μετά, υπέβαλε στην Εθνική Τράπεζα και το Ειρηνοδικείου Βασιλικών τα παρακάτω έγγραφα:

- 1) Αντίγραφο του πρακτικού της πρώτης Γενικής Συνέλευσης κατά την οποία έγιναν οι εκλογές.
- 2) Αντίγραφα των πράξεων για την εκλογή Διοικητικού και Εποπτικού Συμβουλίου και την κατανομή αξιωμάτων.

- 3) Δήλωση η οποία περιείχε τα ονόματα και τις υπογραφές των μελών του Διοικητικού και Εποπτικού Συμβουλίου, τα οποία εκπροσωπούσαν το Συνεταιρισμό.
- 4) Ονομαστικό κατάλογο που περιλάμβανε όλα τα ονόματα των συνεταίρων με αλφαβητική σειρά, την κατοικία και το επάγγελμα αυτών.

Ο κατάλογος αυτός είχε την υπογραφή των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου.

- 5) Ανακοίνωση της τυχόν διάλυσης του γεωργικού Συνεταιρισμού.

Η οποιαδήποτε παράλειψη των παραπάνω εγγράφων βάρυνε το Διοικητικό και Εποπτικό συμβούλιο του γεωργικού Συνεταιρισμού της Επανομής.

3.3.5. Δραστηριότητες του Γεωργικού Συνεταιρισμού Επανομής

Πολύ σύντομα ο γεωργικός συνεταιρισμός απέκτησε ένθερμους υποστηρικτές.

Σε μικρό χρονικό διάστημα αριθμούσε τριακόσια περίπου μέλη. Αν λάβουμε υπόψη ότι την ίδια εποχή η Επανομή είχε γύρω στους 3000 κατοίκους που ασχολούνταν αποκλειστικά με τη γεωργία, τότε βγάζουμε το συμπέρασμα ότι πάνω από τους μισούς κατοίκους (αρχηγοί οικογενειών) προχώρησαν και γίνανε μέλη του συνεταιρισμού.

Το 1920 όμως, η Αγροτική Τράπεζα δεν είχε ακόμα δημιουργηθεί. Έτσι ο συνεταιρισμός, ήταν αναγκασμένος να καταφεύγει για οποιαδήποτε χρηματική ανάγκη των μελών του στην Εθνική Τράπεζα.

Η αγνή ιδεολογία βοήθησε τότε το Συνεταιρισμό να παρουσιάσει αξιόλογη δράση, παρά το μικρό χρονικό διάστημα που βρισκόταν σε λειτουργία.

Οι οδηγίες των αρμοδίων υπηρεσιών, η καθοδήγηση, η ενθάρρυνση και η ηθική ενίσχυση των διανοσόμενων φιλοσυνεταιριστών της εποχής,

ενθάρρυναν το Συνεταιρισμό σε τέτοιο βαθμό, ώστε να παράσει μεταξύ άλλων και στις παρακάτω οικονομικές δραστηριότητες:

- 1) Κατασκεύασε αλευρόμυλο που χρησιμοποιούσε για άλεσμα σιταριού και την παραγωγή αλευριού, που στη συνέχεια πουλούσε σε εμπόρους της Θεσσαλονίκης, αλλά και μεμονωμένα σε οικογένειες των γύρων περιοχών.
- 2) Νοίκιασε το αγρόκτημα “Κριτσιανά” της Μονής Αγίας Αναστασίας, συγκεκριμένο από 7.000 στρέμματα, για να εξασφαλίσει χωράφια στα μέλη του.
- 3) Συγκέντρωνε ορισμένα γεωργικά προϊόντα όπως (σιτάρι, βαμβάκι, γλυκάνισο) τα οποία πουλούσε με κέρδος προς όφελος των συνεταίρων και
- 4) Δημιούργησε καλή πίστη στην Εθνική Τράπεζα από την οποία έπαιρνε βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα δάνεια, για οικονομική ανόρθωση των μελών του.

Για τα δάνεια αυτά που έπαιρνε ο γεωργικός Συνεταιρισμός από την Εθνική Τράπεζα εγγυητής ήταν η Ομοσπονδία που κρατούσε και τις συνεταιριστικές μερίδες των μελών, και όχι ο ίδιος ο Συνεταιρισμός.

Όταν τελείωσε ο πόλεμος της Μικράς Ασίας το 1922 επέστρεψαν στην Επανομή οι απολυθέντες από τις τάξεις του στρατού, οι οποίοι προσχώρησαν στο Συνεταιρισμό ως μέλη αλλά και τη διοίκηση του. Τα νέα αυτά πρόσωπα που ήταν οι: Α.Λελιούσης, Β.Τσακνάκης, Στ.Γεωργούλας, Ν.Σακκάς, Γ.Νταβέλας κ.α. μπήκαν με ενθουσιασμό στη διαχείριση του συνεταιρισμού. Σύντομα, φρόντισαν να αποκτήσει ο συνεταιρισμός εκκοκκιστική μηχανή βάμβακος (πατόζα). Τα μέλη του, ενισχύονταν οικονομικά. Παράλληλα ο συνεταιρισμός προμηθεύονταν γεωργικά εργαλεία, σπόρους και γεωργικά εφόδια με τα οποία εφοδίαζε τα μέλη του σε χαμηλές τιμές και πολλές διευκολύνσεις.

Την εκκοκκιστική μηχανή, τη χρησιμοποιούσαν για την εκκόκκιση βάμβακος των μελών-βαμβακοπαραγωγών. Παράλληλα όμως, η διοίκηση του συνεταιρισμού ερχόταν σε επαφή με αγροτικούς συνεταιρισμούς ή και

μεμονωμένους αγρότες των γύρων περιοχών, προκειμένου να μαζέψουν και την δική τους βαμβακοπαραγωγή και έτσι να ενισχύουν οικονομικά το γεωργικό Συνεταιρισμό Επανομής. Σύμφωνα μάλιστα με πληροφορίες, η δράση του γεωργικού συνεταιρισμού ξεκινούσε από την ευρύτερη περιοχή της Επανομής και έφτανε και έξω από τα δικά της όρια, ως την περιοχή της Χαλάστρας.

Μέχρι και το 1927 την αγροτική πίστη ασκούσε η Εθνική Τράπεζα, όπως έχουμε αναφέρει και παραπάνω. Όταν πλέον οι γεωργοί της Επανομής με την εντατική και εκτατική καλλιέργεια της γης άρχισαν να αναπτύσσουν οικονομικές συναλλαγές, γιατί παρήγαν προϊόντα όχι μόνο για αυτοσυντήρηση, αλλά και για διάθεση στο εμπόριο, ο γεωργικός συνεταιρισμός ήταν αυτός που παρείχε εγγύηση για τα μέλη του οπότε και αναπτύχθηκε τότε η γεωργική ή αγροτική πίστη. Μπορούσε δηλαδή ο γεωργός μέσω του προορισμού του, το δάνειο διακρίνονταν σε καλλιεργητικό ή μακροπρόθεσμο. Το καλλιεργητικό δάνειο ο γεωργός το χρησιμοποιούσε για να μπορέσει να ολοκληρώσει τις φροντίδες που απαιτούσε η συγκεκριμένη παραγωγή για την οποία άλλωστε, χορηγούνταν και το δάνειο. Συνήθως το δάνειο που έπαιρνε ο παραγωγός το χρησιμοποιούσε για την αγορά σπόρων, λιπασμάτων και γεωργικών εφοδίων. Το μακροπρόθεσμο δάνειο είχε ως προορισμό του την απόκτηση (αγορά) γης ή τη βελτίωση αυτής. Βέβαια, η αγορά γης ήταν μια σπουδαία επένδυση για τον Επανομίτη γεωργό, που όμως δεν είχε πάντα την οικονομική δυνατότητα για την απόκτηση της. Έτσι τα μακροπρόθεσμα δάνεια χρησιμοποιούνταν κυρίως, για τη βελτίωση της καλλιεργήσιμης γης. Αυτή η βελτίωση πραγματοποιούνταν με την μετατροπή ξηρικών χωραφιών σε ποτιστικά, εφόσον πρώτα γινόταν γεώτρηση και αντλούσαν νερό κατάλληλο για γεωργική χρήση. Η άρδευση των χωραφιών βελτιώνει σημαντικά όχι μόνο την ποσότητα αλλά και την ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων κυρίως των λαχανικών αλλά και του βαμβακιού και σιταριού, που η Επανομή παρήγαγε τότε και τροφοδοτούσε την αγορά της Θεσσαλονίκης.

3.3.6. Η δημιουργία του Β' Αγροτικού Συνεταιρισμού Επανομής

Δύο χρόνια μετά την δημιουργία του Α' Αγροτικού Συνεταιρισμού Επανομής, το έτος 1922⁴⁰ ιδρύθηκε ένας άλλος συνεταιρισμός από εκείνους τους γεωργούς που δεν ήταν μέλη του Α' συνεταιρισμού με το όνομα "Γεωργικός πιστωτικός Συνεταιρισμός Επανομής Β'". Ο πρώτος τότε, χαρακτηρίστηκε ως Συνεταιρισμός της φτωχολογιάς και ο δεύτερος των τσορμπατζήδων.

Την ευγενή άμιλλα μεταξύ των δύο συνεταιρισμών Α' και Β' που θα περίμενε κανείς, αντικατέστησε η διαμάχη μεταξύ τους και η εμπαθής πολεμική του ενός εναντίον του άλλου. Συνεπώς, γίνεται φανερό πως ο κυριότερος λόγος που οδήγησε ορισμένους Επανομίτες στην ίδρυση και δεύτερου Συνεταιρισμού, ήταν ξεκάθαρα πολιτικός και διαπνέονταν από μικροκομματικές επιδιώξεις.

Πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου του Β' συνεταιρισμού εκλέχτηκε ο Βασ. Βογιατζής που προέρχονταν από πλούσια αγροτική οικογένεια τσορμπατζήδων. Ο ίδιος όμως, δεν ασκούσε το επάγγελμα του αγρότη, διότι ήταν φαρμακοποιός.

Στο μεταξύ, η διαμάχη μεταξύ των δύο συνεταιρισμών όχι μόνο εξακολούθησε να υπάρχει, αλλά τους οδήγησε και στα δικαστήρια, και μάλιστα σε μακρόχρονους και πολυέξοδους δικαστικούς αγώνες. Το αποτέλεσμα αυτής της διαμάχης ήταν η δημιουργία έχθρας μεταξύ μελών.

3.3.7 Δραστηριότητες του Β' αγροτικού Συνεταιρισμού

Το 1926 στη διοίκηση του Β' αγροτικού Συνεταιρισμού Επανομής εκλέχτηκαν δύο δραστήρια μέλη ο Αντ. Κοντάνας και ο Θεοδ. Σπας. Το διοικητικό συμβούλιο του συνεταιρισμού αποτελούνταν από πέντε μέλη και το εποπτικό από τρία. Τονίζουμε ότι τα περισσότερα μέλη ήταν αγράμματοι και μόνον τα μέλη του εποπτικού συμβουλίου Δ. Οικονομίδης, Ι. Χαλιάπας και

⁴⁰ Αθ. Τσακνάκης, Επανομή σ.26

Τελιούσης ήταν εγγράμματοι. Άρχισαν τότε να ανατέλλουν καλές ημέρες για τον Συνεταιρισμό. Το 1927 ο συνεταιρισμός αγόρασε αλωνιστικό μηχάνημα. Το 1928 αγόρασε και δεύτερο παρόμοιο συγκρότημα, καθώς και ένα ακίνητο για τη στέγαση των γραφείων και των αποθηκών του. Βέβαια, όλα τα παραπάνω περιουσιακά στοιχεία αποκτήθηκαν με δανεισμό από την Εθνική Τράπεζα. Επίσης, ο συνεταιρισμός ενίσχυσε τα μέλη του με αγροτικά φάρμακα, γεωργικά εργαλεία και λοιπά αγροεφόδια.

Την αγροτική πίστη μέχρι και το 1926 ασκούσε η Εθνική Τράπεζα. Όμως, από το 1927 το ρόλο αυτό αναλαμβάνει η Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος, η οποία χορηγεί πιστώσεις σε αγρότες και γεωργικούς Συνεταιρισμούς σύμφωνα με το Νόμο 602 της 31^{ης} Δεκεμβρίου 1914. (Νόμος περί Γεωργικών Συνεταιριστικών οργανώσεων).

Από τη στιγμή της δημιουργίας της, η ΑΤΕ άσκησε καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη και την εξελικτική πορεία των συνεταιριστικών οργανώσεων όλης της χώρας.

Ένα θετικό στοιχείο της εποχής εκείνης, ήταν η ενεργό συμμετοχή της Αγροτικής Τράπεζας, στους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Η ΑΤΕ διορίζει ελεγκτές που εποπτεύουν για την εύρυθμη λειτουργία των οικονομικών, των συνεταιρισμών.

Την Επανομή, επισκέπτονταν ελεγκτής της ΑΤΕ τουλάχιστον δύο φορές το χρόνο, προκειμένου να εκτιμήσει τη πορεία των δύο αγροτικών συνεταιρισμών. Παράλληλα έδινε οδηγίες στις διοικήσεις των συνεταιρισμών για την καλύτερη αξιοποίηση των πιστώσεων που χορηγούσε η ΑΤΕ σ' αυτούς, για την εξυπηρέτηση των μελών τους.

Ο Β' γεωργικός συνεταιρισμός παράλληλα με τις άλλες ασχολίες του, αναλαμβάνει το 1929-30 και την πληρωμή των καθηγητών που παραδίδουν μαθήματα στο Ιδιωτικό Γυμνάσιο του χωριού (Αυτό ιδρύθηκε το 1920 και είχε αρχικά δύο τάξεις. Λειτούργησε περίπου δέκα χρόνια και έκλεισε χωρίς να καταργηθεί επίσημα. Αργότερα το έτος 1936 μετατράπηκε και άρχισε να λειτουργεί ως αστικό σχολείο με γεωργική κατεύθυνση).

3.4 Η πορεία των δύο αγροτικών Συνεταιρισμών και η σταδιακή κάμψη τους, μετά το 1930

3.4.1 Η αντίξοχη περίοδος του έτους 1929-1930

Από το έτος 1920 που δημιουργήθηκε ο πρώτος αγροτικός συνεταιρισμός Επανομής και έπειτα ο δεύτερος (1922), έγινε φανερό πως υπήρχαν πολλές δυνατότητες (και για τις δύο οργανώσεις) οικονομικής ανάπτυξης των μελών, αλλά και δυνατότητα αλλαγών στο τρόπο καλλιέργειας και εκμετάλλευσης της γεωργικής γης. Η απόκτηση των κατάλληλων μέσων (αλωνιστικά συγκροτήματα, γεωργικά μηχανήματα, φάρμακα, δάνεια από την ΑΤΕ) αλλά και η διάθεση, ο ενθουσιασμός και η καλή πίστη από μέρους των συνεταιρισμένων γεωργών-μελών, οδήγησαν στην αύξηση του γοήτρου των αγροτικών Συνεταιρισμών.

Η αντίξοχη όμως περίοδος των ετών 1929-1930 με τις αλλεπάλληλες θεομηνίες (χαλάζι, πλημμύρες, έντονη ξηρασία κατά τους θερινούς μήνες), και η συνεχιζόμενη πτώση των τιμών των αγροτικών προϊόντων, (βαμβάκι, σιτάρι) γονάτισαν τους δύο Συνεταιρισμούς και τους οδήγησαν σε οικονομικό αδιέξοδο.

Η παραπάνω κατάσταση, ανάγκασε τους δύο συνεταιρισμούς να προβούν στην εκποίηση των περιουσιακών τους στοιχείων, δηλαδή των αλωνιστικών μηχανημάτων και των ακινήτων που είχαν στην κατοχή τους.

Το ξεπούλημα των μηχανημάτων, οδήγησε πολλούς συνεταιίρους σε αγανάκτηση και ανησυχία για το μέλλον του Συνεταιρισμού. Ήταν δικαιολογημένη η στάση τους, αφού χρειάστηκαν πολλές θυσίες, κυρίως οικονομικές για την απόκτηση αυτών των μηχανημάτων, με την βοήθεια των οποίων πραγματοποιούσαν τη συγκέντρωση της γεωργικής τους παραγωγής.

Αποδοχέας της αγοράς των παραπάνω μηχανημάτων ήταν η Εθνική Τράπεζα.

Η παρακμή στην οποία οδηγήθηκαν σε μικρό χρονικό διάστημα μετά το 1930 οι δύο γεωργικοί συνεταιρισμοί Α' και Β' της Επανομής, σχετίζονταν και με την γενικότερη οικονομική κρίση που επικρατούσε σε όλη τη Χώρα.

Το έτος 1931 διευθυντής της Εθνικής Τράπεζας αναλαμβάνει κάποιος ονόματι Ρόζης⁴¹. Αυτός προς συμφέρον της Εθνικής υποστήριξε ότι δύο συνεταιρισμοί χρεοκόπησαν από την άσκοπη και κακή διαχείριση των οικονομικών τους. Μ'αυτές του τις ενέργειες επιθυμούσε να διασώσει το γόητρο και το κύρος της Εθνικής Τράπεζας απέναντι στους δυσαρεστημένους αγρότες και παράλληλα να δικαιολογήσει την κατάσχεση της κινητής και ακίνητης περιουσίας τους, στην οποία είχε στο μεταξύ προβεί.

Το 1932 ο Β' Συνεταιρισμός Επανομής με πρόεδρο του Διοικητικού συμβουλίου το Στ. Τσιόπουλο⁴², ζητά από την Εθνική την επιστροφή των μηχανημάτων (πατόζες) που είχαν κατασχεθεί.

Έπειτα από αλλεπάλληλες συζητήσεις μεταξύ των δύο πλευρών, τελικά η Εθνική Τράπεζα συμφωνεί να παραχωρεί ξανά τις πατόζες στην υπηρεσία του Β' Συνεταιρισμού.

Όταν ο Β' Συνεταιρισμός πήρε πίσω τις αλωνιστικές μηχανές, τις επισκεύασε και τις έβγαλε για αλωνισμό. Η συντήρηση των μηχανημάτων γινόταν, στο μηχανουργείο του Λουμίδη.

Ο άνθρωπος που επόπτευε την εκτέλεση όλων των απαραίτητων επισκευών ήταν ο Δημήτρης Οικονομίδης μέλος του εποπτικού συμβουλίου, εγγράμματος και δραστήριος.

Η αποφασιστικότητα, η τόλμη και η διάθεση ήταν τα κύρια χαρακτηριστικά όλων των ατόμων που συμμετείχαν στην αναδιοργάνωση του Β' Συνεταιρισμού.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της τόλμης ήταν και η μεταφορά των αλωνιστικών μηχανημάτων σε απομακρυσμένες περιοχές όπως στο Αραπλή και την Γιαντσίδα⁴³. Οι παραπάνω περιοχές, διέθεταν μεγάλο κάμπο σπαρμένο με σιτηρά, που είχε προέλθει από την εκμετάλλευση αποξηραμένων ελών. Εκεί

⁴¹ Π. Παπαγαρυφάλου. "Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί εν Ελλάδι. 1821-1940, Αθήνα, 1973 σ.166

⁴² Οι πληροφορίες αυτές προέρχονται από συνέντευξη με τον Δ. Οικονομίδη.

⁴³ Τοπωνύμια περιοχών του νομού Μαγνησίας.

λοιπόν, οι Επανομίτες θέριζαν τα χωράφια με τις πατόζες που διέθεταν παίρνοντας την αμοιβή τους σε είδος, με μορφή δικαιώματος.

Η συνεργασία του Β' Συνεταιρισμού με άλλες περιοχές, συνεχίστηκε για δύο χρόνια. Το κέρδος του συνεταιρισμού τον πρώτο χρόνο, παραδόθηκε στην Εθνική Τράπεζα, όπως είχε άλλωστε συμφωνηθεί. Το δεύτερο χρόνο το σιτάρι που συγκεντρώθηκε ως δικαίωμα, πουλήθηκε και με τα χρήματα που εισπράχτηκαν, μπόρεσε ο Συνεταιρισμός Β' να πάρει “βαθιά ανάσα” και να σταθεί ξανά στα πόδια του.

Δυστυχώς όμως και πάλι, οι φιλότιμες προσπάθειες ορισμένων προοδευτικών μελών, δεν έφεραν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Τα δύο χρόνια σκληρής δουλειάς, δεν κατάφεραν να καλύψουν τα χρέη της οργάνωσης προς την Εθνική Τράπεζα.

Η κατάσταση αυτή ανάγκασε τη διοίκηση του Β' Συνεταιρισμού να προβεί και πάλι στο ξεπούλημα των αλωνιστικών του μηχανημάτων. Αγοραστής αυτών, ήταν κάποιος πλούσιος Επανομίτης, ονόματι Σαράφης.

3.4.2. Οι κοινές δραστηριότητες των δύο Αγροτικών Συνεταιρισμών Α' και Β' Επανομής

Το έτος 1949 οι δύο Αγροτικοί Συνεταιρισμοί Επανομής ο Α' και ο Β' με κοινή απόφαση τους και κοινά κεφάλαια ανάλογα με την δυναμικότητα του καθενός, ίδρυσαν πρατήριο⁴⁴ πώλησης τροφίμων, γεωργικών εφοδίων και λοιπών ειδών πρώτης ανάγκης.

Το πρατήριο αυτό, είχε μεγάλη σπουδαιότητα για την εποχή εκείνη, αν λάβουμε υπόψη μας την γενικότερη κατάσταση που επικρατούσε στην ελληνική επαρχία, μετά τον πόλεμο του 1940.

Η ύπαρξη τροφίμων, υφασμάτων, γεωργικών φαρμάκων, λιπασμάτων ακόμη και ειδών “πολυτελείας” όπως τα υφάσματα και γυαλικά που διέθετε το πρατήριο των δυο Αγροτικών Συνεταιρισμών, ήταν ένα σημαντικό βήμα οικονομικής προόδου, μέσα στα πλαίσια του Συνεργατισμού.

⁴⁴ Οι πληροφορίες για την ίδρυση του πρατηρίου προέρχονται από προσωπικές συνεντεύξεις με ηλικιωμένους αγρότες πρώην μέλη των διοικητικών συμβουλίων των 2 συνεταιρισμών

Ο βασικότερος σκοπός του εν λόγω πρατηρίου, ήταν η προμήθεια των συνεταιίρων με τα απαραίτητα γι'αυτούς είδη, χωρίς μεγάλη οικονομική επιβάρυνση αφού οι τιμές των προϊόντων ήταν προσιτές για όλους. Μ'αυτό τον τρόπο οι διοικήσεις των δύο συνεταιρισμών εφάρμοζαν στην πράξη μία από τις βασικές αρχές του Συνεργατισμού, αυτή της κάλυψης του κόστους.

Το κατάστημα του πρατηρίου βρισκόταν στην πλατεία του χωριού, παρέχοντας καλύτερη εξυπηρέτηση στους συνεταιίρους αφού η προσέγγιση αυτών ήταν ευκολότερη και συγχρόνως ανέξοδη.

Κατά το πρώτο εξάμηνο λειτουργίας του το πρατήριο σημείωσε σημαντικά κέρδη, επιβραβεύοντας τις προσδοκίες και τις προσπάθειες των δημιουργών του. Διαχειριστής του πρατηρίου είχε τοποθετηθεί με κοινή απόφαση των δύο συνεταιρισμών κάποιος ξένος (όχι Επανομίτης) ο οποίος ήταν γνώστης λογιστικών και διέθετε πείρα και γνώση στο συγκεκριμένο αντικείμενο.

Όσο όμως περνούσε ο καιρός, έκαναν την εμφάνιση τους τα πρώτα "σύννεφα". Άρχισαν δηλαδή οι παρεξηγήσεις, οι αμφιβολίες και οι υπόνοιες για οικονομικές ατασθαλίες αυτών που διαχειρίζονταν τα οικονομικά του πρατηρίου, και ήταν υπεύθυνοι για την τροφοδοσία των αποθηκών του, με αγαθά και λοιπά προϊόντα. Το αποτέλεσμα ήταν οδυνηρό. Το πρατήριο έφτασε στο σημείο χρεωκοπίας και οδηγήθηκε στη διάλυση του με ταυτόχρονη οικονομική επιβάρυνση των συνεταιίρων.

Βέβαια, οι υπεύθυνοι για τη λειτουργία του κατηγορήθηκαν για κατάχρηση χρημάτων και οδηγήθηκαν στα δικαστήρια. Οι καταχρήσεις που έγιναν τόσο σε χρήμα όσο και σε είδη του πρατηρίου, συντέλεσαν στον κλονισμό της εμπιστοσύνης των χωρικών προς το Γεωργικό συνεταιρισμό αλλά και προς την ορθόδοξη συνεταιριστική ιδεολογία γενικότερα.

Οι δικαστικοί αγώνες αυτών που παραπεύτηκαν στη δικαιοσύνη και θεωρήθηκαν υπεύθυνοι της κακοδιαχείρισης, συνεχίστηκαν για τουλάχιστον 4 με 5 χρόνια, χωρίς όμως να δικαιώσουν ουσιαστικά τους συνεταιίρους των δύο οργανώσεων αφού δεν επιστράφησαν στους δικαιούχους τα χρήματα που είχαν καταχραστή.

Στο μεταξύ, η Ομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών Θε/νικη για να περισώσει το γόητρο των δύο Γεωργικών συνεταιρισμών και να περιφρουρήσει την αγνή συνεταιριστική ιδεολογία, προέβη στην αγορά των ειδών που είχαν απομείνει στο πρατήριο των συνεταιρισμών, και το έτος 1951 ίδρυσε δικό της πρατήριο, με αρκετά τρόφιμα, υφάσματα, γεωργικά εφόδια και λοιπά είδη, με την επωνυμία, “Πρατήριο Ομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών, Θεσσαλονίκης-Επανομής”.

Το πρατήριο εκείνο, υπό την Εποπτεία της Ομοσπονδίας πρόσφερε σημαντική εξυπηρέτηση στους συνεταιρισμένους γεωργούς και όχι μόνο.

Διότι δικαίωμα αγοράς δεν είχαν μόνο οι αποκλείστηκα γεωργοί, αλλά και όλοι οι κάτοικοι του χωριού είτε ήταν αγρότες είτε ασχολούνταν με άλλη εργασία.

Η διάρκεια ζωής του όμως, ήταν περιορισμένη. Και το πρατήριο αυτό, είχε την ίδια τύχη όπως και το προηγούμενο.

Γύρω στο 1978-79 το πρατήριο τροφίμων χρεοκόπησε. Η κύρια αιτία (σύμφωνα με την άποψη πολλών συνεταιίρων) ήταν η κακοδιαχείριση, η απουσία εποχιακού ελέγχου των οικονομικών του πρατηρίου και η παντελής έλλειψη οργανωτικής δομής, που οδήγησε στη διάλυση και εγκατάλειψη αυτού του σημαντικού έργου, που ξεκίνησε με καλές προθέσεις από την πλευρά των συνεταιίρων-μελών των δύο συνεταιρισμών Α' και Β'.

Στο σημείο αυτό πρέπει να προσθέσουμε ότι το έτος 1963 μεταξύ των δραστηριοτήτων που είχαν αναλάβει από κοινού οι δύο συνεταιρισμοί, προστέθηκε και η πρακτόρευση των αγροτικών συντάξεων του Ο.Γ.Α., για τους δικαιούχους αγρότες της Επανομής.

Τέλος, πρέπει να σημειωθεί ότι οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί Επανομής πρωτοστάτησαν στην ίδρυση της Ομοσπονδίας Γεωργικών Συνεταιρισμών Θεσσαλονίκης, της οποίας οι κατά καιρούς διοικήσεις τιμήθηκαν με την συμμετοχή σ'αυτές, είτε ως προέδρων είτε ως μελών, συνεταιριστών της Επανομής.

3.4.3. Οι σπουδαιότεροι λόγοι, που οδήγησαν στην χρεοκοπία τους δύο αγροτικούς Συνεταιρισμούς Α' και Β' Επανομής

Αυτή ήταν σε γενικές γραμμές η σύσταση, η δράση, η ακμή και η παρακμή που οδήγησε τους δύο αγροτικούς Συνεταιρισμούς της Επανομής στη χρεοκοπία και στην υπολειτουργία τους.

Οι αφηγήσεις και οι κρίσεις παλαιότερων συνεταιριστών αλλά και η δική μας ενημέρωση, μας υποχρεώνουν να διατυπώσουμε συμπερασματικά, ότι οι σπουδαιότερες αιτίες για την χρεοκοπία των Γ.Π.Σ. ήταν οι ακόλουθες:

- 1) Η έλλειψη γνώσεων και προηγούμενης πείρας των διοικητικών και εποπτικών συμβουλίων των δύο συνεταιρισμών, στη διαχείριση των μεγάλων οικονομικών κεφαλαίων, δυσανάλογων προς τις ικανότητες τους.
- 2) Το χαμηλό πνευματικό και μορφωτικό επίπεδο του αγροτικού κόσμου, που τους οδήγησε στην καχυποψία, υστεροβουλία και την έλλειψη εμπιστοσύνης προς τα εκάστοτε διοικητικά και εποπτικά συμβούλια των δύο συνεταιρισμών.
- 3) Η έλλειψη συνεταιριστικής συνειδήσεως και η “μανία” αναμίξεως των Συνεταιριστικών οργανώσεων στις κομματικές διαμάχες.
- 4) Η αδυναμία των συνεταιρίων να κατανοήσουν τους ουσιαστικούς σκοπούς της δημιουργίας του Συνεταιρισμού, που είναι η οικονομική και κοινωνική πρόοδος των μελών του και όχι μόνο η μεσολάβηση για παροχή δανείων προς αυτούς από την ΑΤΕ.

3.5. Η δημιουργία του Γ' Αγροτικού Συνεταιρισμού Επανομής

Όπως ήδη έχουμε αναφέρει, οι δύο Αγροτικοί Συνεταιρισμοί Α' και Β' Επανομής, αποτέλεσαν πεδίο κομματικών επιδιώξεων και συμφερόντων.

Μέσα στα πλαίσια εκείνα, δημιουργήθηκε και ο τρίτος Αγροτικός Συνεταιρισμός. Αυτός, στελεχώθηκε από άτομα που δεν ανήκαν στους δύο προηγούμενους συνεταιρισμούς, ή είχαν απομακρυνθεί από εκείνους για διάφορους λόγους. Ο τρίτος συνεταιρισμός συστάθηκε με την πρωτοβουλία

του Αλεξ. Βογιατζή το έτος 1960 και πήρε την επωνυμία “Γεωργικός πιστωτικός Συνεταιρισμός Επανομής Γ””. Μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα απέκτησε ένα σημαντικό αριθμό μελών, γύρω στα 200. Παράλληλα, συγκέντρωσε ένα ικανοποιητικό συνεταιρικό κεφάλαιο, που το χρησιμοποίησε για την αγορά κτιρίου στέγασης, αποθήκης και γεωργικών μηχανημάτων.

Στο σημείο αυτό βέβαια, μπορεί να δημιουργηθεί η εύλογη απορία γιατί οδηγήθηκαν οι αγρότες στη σύσταση και 3^{ου} Αγροτικού Συνεταιρισμού, που εξυπηρετούσε μάλιστα παρόμοιες ανάγκες, με τους δύο προηγούμενους Α' και Β'.

Όμως, αν λάβουμε υπόψιν ότι ιδρυτικό μέλος του Γ' γεωργικού συνεταιρισμού υπήρξε ο Αλ. Βογιατζής που ήταν βουλευτής εκείνη την εποχή, (στο κόμμα της Δεξιάς) γίνεται φανερό πλέον, το σκεπτικό με το οποίο οδηγήθηκαν ορισμένοι γεωργοί στη σύσταση και τρίτου Συνεταιρισμού. Προφανώς, υπήρχαν αρκετοί δυσαρεστημένοι αγρότες με τον τρόπο λειτουργίας και λήψης αποφάσεων των διοικήσεων των δύο συνεταιρισμών Α' και Β'. Πιστεύοντας λοιπόν, ότι θα μπορούσαν να ικανοποιήσουν τα προσωπικά τους συμφέροντα, έγιναν μέλη του τρίτου Συνεταιρισμού. Ορισμένοι πάλι, οδηγούμενοι από κομματικό ζήλο, θέλησαν να ενισχύουν ως μέλη το νεοσύστατο συνεταιρισμό, έχοντας κατά νου, την πραγματοποίηση των κρυφών επιθυμιών τους, στο έμμεσο μέλλον. Πράγματι, ορισμένα μέλη του Διοικητικού συμβουλίου, κατάφεραν να αποκτήσουν αργότερα, επιρροή και δύναμη στο συνεταιρικό χώρο και με την βοήθεια ορισμένων πολιτικών κυρίων προσώπων, να αναδειχθούν σε σημαντικές θέσεις, μέχρι και σε αυτή του βουλευτή⁴⁵. Ορισμένοι άλλοι, που ήταν κάτοχοι πολλών στρεμμάτων αγροτικής γης (πάνω από 200 στρέμματα) κατάφεραν να εξασφαλίσουν για λογαριασμό τους, μεγαλύτερες πιστώσεις και ευνοϊκότερη μεταχείριση από τους γεωπόνους της Διεύθυνσης Γεωργίας, που επισκέπτονταν τους συνεταιρισμούς της Επανομής σε τακτά χρονικά διαστήματα.

⁴⁵Αλ. Βογιατζής και ο Γεωρ. Καραγκιόζης διατέλεσαν βουλευτές και παράλληλα συνεταιριστές.

3.6.1. Δραστηριότητες του Γ' Γεωργικού Συνεταιρισμού

Οι δραστηριότητες τις οποίες ανέπτυξε ο Γ' Γεωργικός Συνεταιρισμός ήταν παρόμοιες με εκείνες του Α' και Β' αντίστοιχα.

Ειδικότερα:

1.Συγκέντρωση γεωργικών προϊόντων (σιτάρι, βαμβάκι) όλων των συνεταιρών, και πούληση για λογαριασμό τους.

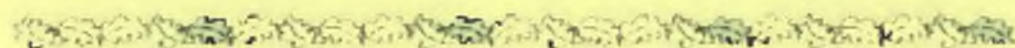
2.Ενοικίαση αποθηκευτικών χώρων για την συγκέντρωση και αποθήκευση γεωργικών προϊόντων όπως το σιτάρι και το βαμβάκι, προκειμένου να προφυλαχτούν από ενδεχόμενους κινδύνους (φωτιά, πλημμύρες) αλλά και να εξασφαλίσουν την καλύτερη τιμή πώλησης τους στην Ομοσπονδία ή και μεμονωμένα σε εμπόρους.

3.Διοχέτευση αγροτικών εφοδίων, φαρμάκων, σπόρων, και λιπασμάτων στα μέλη τους.

4.Εγγύηση, για την παροχή δανείων από την Αγροτική Τράπεζα και αντίστροφα, την εξασφάλιση παράδοσης χρηματικών αποζημιώσεων προς τους δικαιούχους-παραγωγούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΕΠΑΝΟΜΗΣ ΣΤΑ ΠΡΟΣΦΑΤΑ ΧΡΟΝΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΕΠΑΝΟΜΗΣ ΣΤΑ ΠΡΟΣΦΑΤΑ ΧΡΟΝΙΑ

4.1. Η ανάκαμψη των 3 γεωργικών Συνεταιρισμών μετά το 1970

Ύστερα από μια περίοδο έντονων προβλημάτων και οικονομικών δυσχερειών, οι τρεις Γεωργικοί Συνεταιρισμοί της Επανομής κατάφεραν και πάλι να ορθοποδήσουν. Αυτό βέβαια έγινε μετά από φιλότιμες προσπάθειες ορισμένων συνεταιριστών που είχαν ζήλο και αγάπη στη Συνεταιριστική ιδεολογία και τις αρχές της.

Η γενικότερη παρουσία των τριών γεωργικών συνεταιρισμών ήταν για τους αγρότες της Επανομής, ουσιαστική και παράλληλα εποικοδομητική. Μέσα σε 50 χρόνια, μπόρεσαν να οργανώσουν τον αγροτικό κόσμο, και να δώσουν κίνητρα στα μέλη για τη μεταξύ τους συνεργασία, όχι μόνο στον οικονομικό αλλά και στον κοινωνικό τομέα.

Η δράση των αγροτικών συνεταιρισμών συνεχίζεται και εκτείνεται μετά το 1970. Αυτό, αποδεικνύεται με τις δραστηριότητες (όπως θα δούμε παρακάτω) που αναλαμβάνουν, αλλά και με την απόκτηση περιουσιακών στοιχείων κινητών και ακινήτων.

Και οι τρεις συνεταιρισμοί οι Α', Β' και Γ' αποκτούν κτιριακές εγκαταστάσεις που προέρχονται από τις μερίδες των συνεταίρων αλλά και από δάνεια της Αγροτικής Τράπεζας.

Τα κτίσματα αυτά, χρησιμοποιούνται για πολλαπλούς σκοπούς, εξυπηρετώντας τις ανάγκες που συνεχώς δημιουργούνται. Κυρίως όμως, λειτουργούν σαν αποθηκευτικοί χώροι για τη συγκέντρωση της αγροτικής παραγωγής των συνεταίρων. Παράλληλα, στεγάζουν τα αγροτικά μηχανήματα και λοιπά αγροεφόδια, που είναι απαραίτητα για την καλύτερη εξυπηρέτηση των μελών.

4.2. Η απόκτηση συλλεκτικών μηχανών βάμβακος, και από τους τρεις αγροτικούς Συνεταιρισμούς.

Το 1974 ο Β' αγροτικός Συνεταιρισμός Επανομής, αποφασίζει μετά από γενική συνέλευση των μελών του⁴⁵, την αγορά συλλεκτικής βαμβακομηχανής. Η ανάγκη μηχανοποίησης της αγροτικής παραγωγής ήταν επιτακτική, λόγω των νέων συνθηκών που δημιουργούνται στον αγροτικό χώρο.

Απαραίτητη όμως προϋπόθεση για την απόκτηση της βαμβακοσυλλεκτικής μηχανής ήταν η καλλιέργεια τότε, 700 στρεμμάτων βαμβακιού από τα μέλη του Β' συνεταιρισμού που ήταν την εποχή εκείνη γύρω στα 300 με 320 άτομα⁴⁶. Μόνο έτσι, θα συνέφερε η αγορά του μηχανήματος, διαφορετικά το κόστος που ήταν μεγάλο δεν θα μπορούσε να καλυφθεί, και ο συνεταιρισμός θα οδηγούνταν σε χρεοκοπία. Η αγορά του εν λόγω συγκροτήματος έγινε με μεσολάβηση της Αγροτικής Τράπεζας, ενώ η απόσβεση του θα ολοκληρωνόταν σε 12 χρόνια.

Το παράδειγμα του Β' αγροτικού συνεταιρισμού ακολούθησε λίγο αργότερα και ο Α' συνεταιρισμός, ο οποίος μάλιστα προχώρησε στην αγορά δύο βαμβακοσυλλεκτικών μηχανών μέσω της Αγροτικής Τράπεζας.

Στη συνέχεια και ο Γ' συνεταιρισμός προέβη στην αγορά συλλεκτικού μηχανήματος, αφού δεν ήταν δυνατό να εξυπηρετεί τις ανάγκες των μελών του, δανειζόμενος τις μηχανές των άλλων συνεταιρισμών.

Με τη χρήση των μηχανών απλουστεύτηκε η διαδικασία της συλλογής του βαμβακιού, που την περίοδο εκείνη η καλλιεργήσιμη έκταση του έφτανε τα 8000 στρέμματα⁴⁷. Από αυτά, τα 4000 στρέμματα ήταν ποτιστικά και τα άλλα 4000 στρέμματα ξηρικά. Επιπλέον, μειώθηκε το κόστος παραγωγής και αυξήθηκε το εισόδημα των παραγωγών. Αυτός βέβαια, ήταν και ο στόχος των συνεταιρισμών. Δηλαδή, η μείωση του κόστους και η αύξηση των κερδών.

⁴⁵ Πρακτικά του Β' γεωργικού-πιστωτικού συνεταιρισμού

⁴⁶ Όπως προηγούμενα

⁴⁷ Από στοιχεία του Α' γεωργικού Συνεταιρισμού

Πριν γίνει η αγορά των βαμβακοσυλλεκτικών μηχανών, το μάζεμα του βαμβακιού γινόταν με τα χέρια, είτε από τους ίδιους τους γεωργούς, είτε από εργάτες που πληρώνονταν με βάση την ποσότητα του βαμβακιού που μάζευαν.

Στα επόμενα 12 χρόνια ολοκληρώθηκε η απόσβεση των μηχανημάτων, γεγονός που ενίσχυσε την εμπιστοσύνη των αγροτών προς το συνεταιριστικό κίνημα, και έδωσε κίνητρα για συλλογικές δραστηριότητες όπως θα δούμε παρακάτω.

4.3. Οι προσπάθειες του Β' αγροτικού Συνεταιρισμού για κοινή οργάνωση των παραγωγών-μελών για μαζική πώληση των προϊόντων τους.

Ο Β' γεωργικός συνεταιρισμός, πραγματοποίησε ένα εγχείρημα πολύ σημαντικό για τα δεδομένα της περιοχής, με τη βοήθεια και συνεργασία του καθηγητή Σταύρου Μαριάδη, ένθερμού υποστηρικτή των συνεταιριστικών οργανώσεων της περιοχής. Αυτό έγινε το έτος 1979 όταν πρόεδρος του Διοικητικού συμβουλίου ήταν ο Θεοδ. Γκόρης.

Με τη θερμή παρότρυνση και συμπαράσταση του Σ.Μαριάδη, οι 3 γεωργικοί συνεταιρισμοί αποφάσισαν για τα μέλη τους την κοινή οργάνωση και δράση, προκειμένου να επιτύχουν τη συγκέντρωση της αγροτικής παραγωγής σε ένα κεντρικό σημείο, και εν συνεχεία τη μαζική πώληση τους.

Αυτή η προσπάθεια που ξεκίνησε ο Β' συνεταιρισμός και επεκτάθηκε και στους άλλους δύο, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σαν "Ομάδα παραγωγών στο μεταπαραγωγικό στάδιο".

Στόχος της ομάδας που αποτελούνταν από το σύνολο των συνεταιρισμένων γεωργών, ήταν η αντιμετώπιση των οργανωτικών αδυναμιών που παρουσιάζονται κατά την προσφορά των αγροτικών προϊόντων και που οφείλονται στις μικρές ποσότητες κατά παραγωγό και στην πολυπροσφορά.

Τα βασικότερα προϊόντα που εμπορευόταν μαζικά η οργάνωση των παραγωγών, ήταν κυρίως λαχανικά και όσπρια που καλλιεργούνταν στον κάμπο της Επανομής.

Έπειτα από συζητήσεις και πολλές ομαδικές συγκεντρώσεις στις εγκαταστάσεις του Β' Συνεταιρισμού, λήφθηκε η εξής απόφαση: Όλα τα προϊόντα που καλλιεργούσαν οι συνεργαζόμενοι πλέον παραγωγοί και προοριζόταν για το εμπόριο, θα συγκεντρωνόταν στην αποθήκη του Β' Συνεταιρισμού και από κει θα βγαίνανε σε πλειστηριασμό.

Οι έμποροι, που μέχρι τότε εμπορευόταν τα προϊόντα των γεωργών μεμονωμένα, τώρα θα ήταν υποχρεωμένοι να προσφέρουν την καλύτερη τιμή (μεταξύ άλλων ομοίων τους) προκειμένου να τα αποκτήσουν. Με αυτό τον τρόπο, οι παραγωγοί νόμιμα, διεκδικούσαν και απολάμβαναν καλύτερες τιμές για τα προϊόντα τους, που πριν αναγκαζόταν να πουλήσουν σε τιμές πολύ χαμηλές, αν όχι εξευτελιστικές. Οι ενδιαφερόμενοι παραγωγοί που ήταν μέλη των τριών Συνεταιρισμών, συγκέντρωναν καθημερινά τις ποσότητες των προϊόντων τους και ανάλογα με τις τιμές που οριζόταν ως βάση του πλειστηριασμού, έπαιρναν και τα ανάλογα κέρδη.

Η κίνηση εκείνη των συνεργαζόμενων παραγωγών, προκάλεσε έντονο ενδιαφέρον στις συνεταιριστικές οργανώσεις των γύρω περιοχών και έγινε παράδειγμα προς μίμηση.

Η συγκέντρωση της παραγόμενης ποσότητας και η διαπραγμάτευση αυτής με ίσους όρους, σήμαινε υψηλότερες τιμές των εν λόγω προϊόντων και άρα αύξηση του κέρδους των συνεταιρισμένων παραγωγών.

Η πορεία εκείνη των συνεργαζόμενων αγροτών ήταν ωφέλιμη για το συνεταιριστικό κίνημα γενικά και ειδικά επικερδές για τα συνεργαζόμενα μέλη.

Απαραίτητη βέβαια προϋπόθεση για την συνέχιση της όλης προσπάθειας, ήταν η συνέπεια των αγροτών που συμμετείχαν στον κύκλο εμπορίας των προϊόντων τους.

Και όταν λέμε συνέπεια, εννοούμε πως ήταν υποχρεωμένοι να προσκομίζουν στη συγκέντρωση, το μεγαλύτερο μέρος των προϊόντων τους ώστε να μην υπάρχει κίνδυνος πτώσης των τιμών.

Παράλληλα όμως, εφόσον εμπορευόταν προϊόντα που προοριζόταν για κατανάλωση, θα έπρεπε αυτά τα προϊόντα να πληρούν όλους τους κανόνες υγιεινής και συγχρόνως να είναι φρέσκα.

Και ενώ τους πρώτους μήνες οι αγρότες φάνηκαν συνεπείς στις υποχρεώσεις τους, μετά από λίγο καιρό λειτουργίας του νέου θεσμού της ομάδας παραγωγών, άρχισαν οι παρατυπίες και η καθυστερημένη συγκέντρωση της ποσότητας των προϊόντων, στο χώρο της πώλησης. Ορισμένοι, έφερναν λαχανικά κατώτερης ποιότητας και απαιτούσαν μερίδιο ισότιμο, με τα προϊόντα εκείνων που είχαν την μεγαλύτερη ποιότητα.

Το αποτέλεσμα, ήταν να εκδηλωθούν έντονες διαμαρτυρίες μεταξύ της διοίκησης των Συνεταιρισμών που ηγούνταν της προσπάθειας, και των συνεργαζόμενων παραγωγών που συμμετείχαν σ' αυτή.

Τελικά, η όλη προσπάθεια αν και ξεκίνησε με τις καλύτερες προϋποθέσεις στο τέλος ναυάγησε. Η ασυνέπεια ορισμένων αγροτών από τη μια και η συνεχής διαμάχη μεταξύ των οργανώσεων από την άλλη, οδήγησε την ομάδα παραγωγών σε υπολειτουργία και τελικά σε διάλυση.

4.4. Κοινές δραστηριότητες των γεωργικών Συνεταιρισμών μετά το 1970

Το έτος 1978, οι δύο από τους τρεις γεωργικούς συνεταιρισμούς, ο Β' και ο Γ' αποφάσισαν να συνεργαστούν, δημιουργώντας κοινό πρατήριο πώλησης γεωργικών φαρμάκων και εφοδίων.

Το πρατήριο που δημιουργήθηκε, πρόσφερε σημαντική βοήθεια διότι εξυπηρετούσε τις ανάγκες των αγροτών σε αγροτικά εφόδια και όχι μόνο.

Σ' αυτό, πωλούνταν γεωργικά φάρμακα για την καταπολέμηση ασθενειών, ζιζανίων και εντόμων. Επίσης διέθετε μεγάλη ποικιλία σε γεωργικά εφόδια όπως τσάπες, ψαλίδες, ραντιστήρες, λάστιχα ποτίσματος και άλλα εξαρτήματα, απαραίτητα για την εκτέλεση των γεωργικών εργασιών.

Στο πρατήριο υπήρχε γεωπόνος που βρισκόταν καθημερινά στο πλευρό των παραγωγών, δίνοντας τους πολύτιμες συμβουλές και οδηγίες, για τη χρήση των γεωργικών φυτοφαρμάκων. Ο ίδιος, επισκεπτόταν τα χωράφια των

παραγωγών, όποτε κρινόταν αναγκαίο για τον εντοπισμό κάποιου προβλήματος –συνήθως ασθενειών- που στη συνέχεια αντιμετωπιζόταν με το κατάλληλο φάρμακο. Το πρατήριο λειτούργησε ικανοποιητικά για πολλά χρόνια. Με τα έσοδα του, οι δύο γεωργικοί συνεταιρισμοί πλήρωναν τον γεωπόνο, αγόραζαν νέα φάρμακα, εκμίσθωναν αποθήκες για συγκέντρωση λιπασμάτων και σπόρων ενώ παράλληλα συντηρούσαν τα μηχανήματα που διέθεταν (βαμβακοσυλλεκτικές μηχανές).

Εκτός όμως από τα έσοδα που πρόσφερε στον συνεταιρισμό, το πρατήριο εξυπηρέτησε σε μεγάλο βαθμό τους συνεταιρισμούς, αγρότες που αναγκάζονταν πριν να καταφεύγουν στη Θεσσαλονίκη, για την αγορά των απαραίτητων φυτοφαρμάκων και λοιπών γεωργικών εφοδίων. Δυστυχώς όμως, το 1987 το πρατήριο χρεοκόπησε και οδηγήθηκε σε διάλυση. Σ' αυτό συνέβαλε η κακοδιαχείριση της διοίκησης των δύο συνεταιρισμών, τα περιττά έξοδα, η έλλειψη εσωτερικής οργάνωσης για την αντιμετώπιση δυσκολιών, καθώς και οι μεγάλες οφειλές ορισμένων παραγωγών προς το πρατήριο, τις οποίες αδυνατούσαν ή αδιαφορούσαν να τακτοποιήσουν. Όλη αυτή η κατάσταση οδήγησε το πρατήριο του συνεταιρισμού σε οικονομικό αδιέξοδο. Η συνέχιση της λειτουργίας του ήταν πλέον ασύμφορη και ζημιογόνα για τους δυο αγροτικούς συνεταιρισμούς.

4.5. Άλλες συνεταιριστικές οργανώσεις που δημιουργήθηκαν στην Επανομή

4.5.1. Γαλακτοκομικός συνεταιρισμός Επανομής

Ο Γαλακτοκομικός συνεταιρισμός Επανομής ιδρύθηκε⁴⁸ το έτος 1962. Πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου ήταν ο Γ. Τσίοπουλος ο οποίος ήταν κτηνοτρόφος. Ο συνεταιρισμός είχε 79 άτομα μέλη, που ασχολούνταν αποκλειστικά με την κτηνοτροφία, ενώ ορισμένοι εξ αυτών καλλιεργούσαν και

⁴⁸ Πρακτικά συνεδριάσεως του Γαλ/κού Συν/σμού έτους 1962. Υποθηκοφυλάκειο Βασιλικών

χωράφια με σκοπό να εξασφαλίσουν τροφή (σιτάρι- κριθάρι-βρώμη) για τα ζώα τους.

Ο συνεταιρισμός ήταν και είναι μέλος της Ένωσης Αγελαδοτροφικών Συνεταιρισμών Θεσσαλονίκης, η οποία έφερε την επωνυμία “Ο Άγιος Μόδεστρος”. Η Ένωση δημιούργησε εργοστάσιο παστερίωσης φρέσκου γάλακτος την “ΑΓΝΟ”.

Από τα μέλη του Γαλακτοκομικού συνεταιρισμού Επανομής, η Ένωση συγκέντρωνε κάθε μέρα 1500 κιλά αγελαδινό γάλα.

Σήμερα, ο γαλακτοκομικός συνεταιρισμός αριθμεί 15 με 20 άτομα-μέλη. Οι δραστηριότητες του είναι περιορισμένες, ενώ πολλές από αυτές έχουν μεταφερθεί στον Αγροτικό Συνεταιρισμό Επανομής.

4.5.2.Γεωργικός πιστωτικός Συνεταιρισμός Αμπελουργών Επανομής

Ο Γεωργικός πιστωτικός Συνεταιρισμός Αμπελουργών Επανομής, ιδρύθηκε⁴⁹ στις 29 Αυγούστου του 1982, με έδρα την Επανομή.

Πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου εξελέγη ο Δ.Τζίνας. Ο αριθμός των εγγεγραμμένων μελών ανερχόταν σε είκοσι δύο άτομα.

Βασικός σκοπός του συνεταιρισμού, ήταν η ισότιμη συνεργασία και αμοιβαία βοήθεια των συνεταιίρων, καθώς και η συσκευασία και διάθεση επιτραπέζιων σταφυλιών Επανομής.

Η συνεταιριστική μερίδα είχε οριστεί στις 5.000 δραχμές, ενώ οι συνεταιίροι ευθύνονταν μέχρι το διακοσοπλάσιο των μερίδων τους. Ο συγκεκριμένος συνεταιρισμός διαλύθηκε σε μικρό χρονικό διάστημα, αφού οι προσπάθειες του για τη συσκευασία και διάθεση επιτραπέζιων σταφυλιών δεν μπόρεσαν να αποδώσουν. Η κύρια αιτία, ήταν η έλλειψη κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής δηλαδή συσκευαστηρίου, αποθηκευτικών χώρων, ψυγείων, φορτηγών και ειδικευμένου προσωπικού. Από την άλλη πλευρά, η έλλειψη απαραίτητων γνώσεων των μελών του διοικητικού και εποπτικού

⁴⁹ Πρακτικά συνεδριάσεως του Γεωργικού-πιστωτικού συν/μου Αμπελουργών Επανομής, έτους 1982.Υποθηκοφυλάκειο Βασιλικών

συμβουλίου, καθόρισαν αποφασιστικά την όλη σύντομη πορεία του εν λόγω συνεταιρισμού.

4.5.3.Γεωργικός Συνεταιρισμός παραγωγής και διάθεσης λαχανικών Επανομής

Το έτος 1981 ιδρύθηκε ένας ακόμη Γεωργικός Συνεταιρισμός με την επωνυμία “Γεωργικός Συνεταιρισμός παραγωγής και διάθεσης λαχανικών Επανομής”⁵⁰, με έδρα την Επανομή. Σαν κύριο σκοπό του είχε την οικονομική ανάπτυξη των μελών του, μέσω της αμοιβαίας βοήθειας και ισότιμης συνεργασίας αυτών. Η συνεταιριστική μερίδα ορίστηκε στις 4.000 δραχμές ανά μέλος.

Ο συγκεκριμένος γεωργικός συνεταιρισμός, προσπάθησε να μιμηθεί την “ομάδα παραγωγών” που είχαν δημιουργήσει πριν μερικά χρόνια οι τρεις γεωργικοί-πιστωτικοί συνεταιρισμοί Επανομής.

Όμως, ο μικρός αριθμός ενδιαφερομένων παραγωγών προς αυτόν τον συνεταιρισμό και η αδυναμία του να οργανωθεί πάνω σε συνεταιριστική βάση, οδήγησαν την οργάνωση στην αδράνεια και την απραξία.

Έτσι, και αυτός ο συνεταιρισμός, δεν λειτούργησε για μεγάλο χρονικό διάστημα, γεγονός που ενισχύει την άποψη ορισμένων συνεταιριστών, πως ο μεγάλος αριθμός συνεταιρισμών μέσα σε ένα χωριό όπως η Επανομή, δεν θα μπορούσε να ωφελήσει τον τόπο παρά μόνο να δημιουργήσει προβλήματα επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των μελών.

4.5.4.Γενικές διαπιστώσεις για τους γεωργικούς συνεταιρισμούς των νεότερων χρόνων (αμπελουργών, παραγωγής και διάθεσης λαχανικών)

Ίσως γεννιέται η εύλογη απορία, πως οδηγήθηκαν οι αγρότες της Επανομής στη δημιουργία τόσων συνεταιρισμών, που ουσιαστικά εξυπηρετούσαν παρόμοιους σκοπούς. Φαίνεται ότι οι γεωργικοί συνεταιρισμοί που ιδρύθηκαν μετά το 1980 έγιναν σκόπιμα, προκειμένου να διευκολύνουν

⁵⁰ Όπως προηγούμενα.

την προώθηση δικών τους ατόμων στην Ομοσπονδία Γεωργικών Συνεταιρισμών Νομού Θεσσαλονίκης.

Όταν για πρώτη φορά την διακυβέρνηση της χώρας πήρε το κόμμα ΠΑΣΟΚ το 1981, τον επόμενο χρόνο 1982 με 1983 τροποποίησε το Νόμο περί σύστασης Γεωργικών Συνεταιρισμών Ν.1257/82. Προκειμένου λοιπόν, ορισμένοι γεωργοί (και όχι μόνο) να εξυπηρετήσουν τα προσωπικά τους συμφέροντα προχωρούσαν στην ίδρυση συνεταιρισμού με ελάχιστο αριθμό μελών που ήταν 25 άτομα. Σύμφωνα με το Ν.1257/82 κάθε 25 άτομα, μπορούσαν να εκλέξουν έναν αντιπρόσωπο για την Ομοσπονδία Γεωργικών Συν/σμών Θεσσαλονίκης. Μ' αυτόν τον τρόπο αποδυνάμωναν τους γεωργικούς συνεταιρισμούς και προσπαθούσαν να ενισχύσουν την κομματική δύναμη τους μέσα στο δευτεροβάθμιο όργανο των Συνεταιριστικών οργανώσεων.

4.6.Η Αναδιοργάνωση των Γεωργικών-Πιστωτικών Συνεταιρισμών Επανομής

Γενικά

Έπειτα από μια πορεία πολλών ετών, οι τρεις Γεωργικοί Συν/σμοί της Επανομής κατάφεραν να παραμείνουν στο προσκήνιο της σύγχρονης πραγματικότητας.

Οι δυσκολίες και αντιξοότητες που συνάντησαν όλα τα προηγούμενα χρόνια, τους δυνάμωσαν με περισσότερη πίστη στη συνεργατική ιδέα, και τους όπλισαν με μεγαλύτερο ζήλο και αποφασιστικότητα.

Η δημιουργία πολλών συνεταιρισμών αποδείχτηκε μειονέκτημα, καθώς αποδυνάμωσε το συνεταιριστικό κίνημα και δίχασε τους συνεταιρισμένους γεωργούς.

4.6.1.Αλλαγές και ζυμώσεις στους χώρους των γεωργικών συνεταιρισμών Επανομής

Το έτος 1987 οι δυο από τους τρεις γεωργικούς συνεταιρισμούς της Επανομής, ο Α' και ο Β' αποφάσισαν τη μεταξύ τους συγχώνευση.

Το Ειρηνοδικείο Βασιλικών⁵¹, ύστερα από αίτηση των δυο ενδιαφερομένων γεωργικών συνεταιρισμών, ενέκρινε τη μεταξύ τους συγχώνευση με το από 1/3/1987 καταστατικό του Αγροτικού Συνεταιρισμού με την επωνυμία "Αγροτικός Συνεταιρισμός Επανομής" που αποτελούνταν από 50 άρθρα, και είχε έδρα το χωριό της Επανομής. Είχε δε ως κύριο σκοπό του, την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των μελών του με την ισότιμη συνεργασία και την αμοιβαία βοήθεια των συνεταίρων, αορίστου διάρκειας, με συνεταιριστική μερίδα είκοσι πέντε χιλιάδων δραχμών (25.000) για κάθε μέλος. Τα μέλη του ευθύνονταν για τις υποχρεώσεις του συνεταιρισμού έναντι τρίτων, μέχρι τριπλάσιου της αξίας της συνεταιριστικής τους μερίδας.

Η απόφαση αυτή δημοσιεύθηκε στο ειρηνοδικείο των Βασιλικών στις 30 Ιουνίου 1987, σε έκτακτη δημόσια συνεδρίαση του δικαστηρίου του.

4.6.2.Οι λόγοι που οδήγησαν στη συγχώνευση

Όταν έγινε η συγχώνευση των δύο γεωργικών συνεταιρισμών, ο Α' αριθμούσε 280 μέλη και είχε πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου τον Ν.Αντωνακούδη, ενώ ο Β' είχε 110 περίπου μέλη και αντίστοιχα πρόεδρο τον Γ.Τσιώνη.

Μελετώντας τα πρακτικά της Γενικής Συνέλευσης για τη συγχώνευση των δύο οργανώσεων, οδηγούμαστε σε ορισμένα συμπεράσματα που σχετίζονται με τη συγχώνευση αυτή: Ο βασικότερος λόγος που οδήγησε στην

⁵¹ Αριθμός 35/1987 Ειρηνοδικείο Βασιλικών

ένωση των Α' και Β' γεωργικών συνεταιρισμών ήταν ο νέος νόμος 1541/1985⁵² για τις αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 63, παράγραφος 1 του νόμου, κάθε συνεταιρισμός υποχρεούνταν να συγχωνευθεί με άλλους όμοιους του, εφόσον βρισκόταν μέσα στα όρια της ίδιας κοινότητας ή του ίδιου Δήμου.

Η προθεσμία συγχώνευσης ήταν δέκα μήνες από την έναρξη ισχύος του νόμου και απαιτούνταν απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των μελών του Συνεταιρισμού. Η συγχώνευση έγινε σύμφωνα με το άρθρο 42 του Ν. 1541/1985.

Σε περίπτωση που αποφαιζόταν η μη συγχώνευση του εν λόγω συνεταιρισμού με τους συνεταιρισμούς της Κοινότητας, τότε αυτός θα έπρεπε να διαλυθεί, σύμφωνα με την παράγραφο 8 του άρθρου 63 του Ν.1541/85.

Την παραπάνω διαδικασία συγχώνευσης δεν ακολούθησε δυστυχώς ο Γ' αγροτικός συνεταιρισμός προφανώς για λόγους κομματικής σκοπιμότητας και εσωτερικών αντιθέσεων.

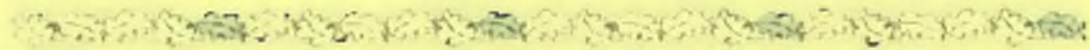
Παρέμεινε έτσι στο περιθώριο, χωρίς τυπικά να διαλυθεί. Ουσιαστικά όμως η φθορά την οποία υπέστη μετά τη συγχώνευση των δύο συνεταιρισμών Α' και Β', τον οδήγησαν στη στασιμότητα και την αδράνεια.

Επόμενο ήταν, πολλά από τα μέλη του Γ' συνεταιρισμού να ζητήσουν την διαγραφή τους προκειμένου να γίνουν μέλη του νέου συνεταιρισμού δηλαδή του "Αγροτικού Συνεταιρισμού Επανομής".

⁵² Πρακτικά Ειρηνοδικείου Βασιλικών Αριθμός 35/1987

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΟΜΗΣ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΜΟΡΦΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΟΜΗΣ ΣΤΗ ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΤΟΥ ΜΟΡΦΗ

5.1.Διοίκηση

Ο αγροτικός πιστωτικός συνεταιρισμός Επανομής, που προήλθε από τη συγχώνευση των Α' και Β' συνεταιρισμών το 1987 εξακολουθεί να λειτουργεί με την αρχική του μορφή, δηλαδή σαν ενιαία οργάνωση με μέλη του, το άθροισμα των μελών των δύο προηγούμενων συνεταιρισμών. Πρόεδρος του διοικητικού συμβουλίου είναι ο Πασχ.Πετκούσης και γραμματέας του συνεταιρισμού ο Γ.Σφυρής. Έχει εγγεγραμμένα 620 άτομα-μέλη⁵³. Η συνεταιριστική μερίδα είναι 40.000 δραχμές για κάθε μέλος του συνεταιρισμού, ενώ η ευθύνη (των μελών) έναντι τρίτων είναι ίση προς το τριπλάσιο της υποχρεωτικής τους μερίδας.

Το σύνολο των μελών του διοικητικού συμβουλίου ανέρχεται σε οκτώ άτομα, ενώ το εποπτικό συμβούλιο απαρτίζεται από έξη άτομα.

5.2.Υλικοτεχνική Υποδομή του αγροτικού Συνεταιρισμού

5.2.1.Εγκαταστάσεις

Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Επανομής έχει σήμερα στην κατοχή του: ένα ιδιόκτητο κτίριο στο οποίο στεγάζονται τα γραφεία του, καθώς και το πρατήριο γεωργικών φαρμάκων. Επίσης διαθέτει ξεχωριστό γραφείο για τους γεωπόνους (της Διεύθυνσης Γεωργίας) που επισκέπτονται την Επανομή, και είναι αρμόδιοι για διάφορες καλλιέργειές. Στο ίδιο κτίριο, υπάρχει αποθήκη ανεφοδιασμού του πρατηρίου φαρμάκων. Σε μικρή απόσταση από το κτίριο του συνεταιρισμού βρίσκεται η αποθήκη λιπασμάτων, η οποία πριν την συγχώνευση ήταν ιδιοκτησία του Β' συνεταιρισμού.

⁵³ Αγροτικός Συνεταιρισμός Επανομής

Επίσης έχει στην κατοχή του αποθήκη (που ανήκει στην Ομοσπονδία Γεωργικών Συν/σμων) την οποία χρησιμοποιεί για τη στέγαση των βαμβακοσυλλεκτικών μηχανών, τους χειμερινούς μήνες. Τέλος, ενοικιάζει αποθηκευτικούς χώρους (σιλό) για την συγκέντρωση αγροτικών προϊόντων (σιτάρι, βαμβάκι) για λογαριασμό των συνεταίρων-μελών.

Ο αγροτικός συνεταιρισμός, έχει στην κατοχή του 4 βαμβακοσυλλεκτικές μηχανές, καθώς και εξοπλισμό γραφείου (H/Y -2-, εκτυπωτές, φωτοτυπικά μηχανήματα, έπιπλα). Για την τήρηση των λογιστικών του στοιχείων χρησιμοποιεί σύγχρονα προγράμματα μηχανογραφημένης λογιστικής και οργάνωσης γραφείου.

5.3.Δραστηριότητες

5.3.1.Παροχή εγγυήσεων-πιστώσεων

Ο Αγροτικός συνεταιρισμός της Επανομής και μετά τη συγχώνευση του 1987 παρέμεινε πιστωτικός.

Ο βασικότερος σκοπός της δημιουργίας του είναι η παροχή εγγυήσεων για τα μέλη του, αφού ασκεί το ρόλο του μεσολαβητή για λογαριασμό τους στην Αγροτική Τράπεζα, η οποία μέσω αυτού χορηγεί πιστώσεις στους αγρότες-μέλη του.

5.3.2.Αντιπροσώπευση σε συνεταιριστικούς φορείς

Οι δύο αγροτικοί πιστωτικοί Συνεταιρισμοί Επανομής, δηλαδή ο Αγροτικός πιστωτικός Συν/σμός⁵⁴ και ο Αγροτικός πιστωτικός Συν/σμος Γ' Επανομής⁵⁵, μαζί με τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς της ευρύτερης περιφέρειας του Νόμου Θεσ/νίκης, έχουν δημιουργήσει σε επίπεδο νομού έναν δευτεροβάθμιο συνεταιρισμό. Ο συνεταιρισμός αυτός ονομάζεται Ένωση αγροτικών συνεταιρισμών Νομού Θεσ/νίκης, αφού πρόκειται για ένωση των

⁵⁴ Προήλθε από τη συγχώνευση των Α' και Β' αγροτικών συνεταιρισμών το 1987

⁵⁵ Παρέμεινε ως ξεχωριστός συνεταιρισμός και μετά την ίδρυση του έως σήμερα

τοπικών συνεταιρισμών. Οι δύο αγροτικοί Συνεταιρισμοί της Επανομής, αντιπροσωπεύονται στην Ένωση αγροτικών συν/μών από άτομα που εκλέγονται από τα μέλη τους, σύμφωνα με τον εκάστοτε ισχύοντα νόμο περί συνεταιρισμών.

Εννοείται ότι η παρουσία των εκλεγμένων μελών στη δευτεροβάθμια συνεταιριστική οργάνωση, έχει σαν στόχο την εξυπηρέτηση των οικονομικών συμφερόντων των φυσικών τους μελών και όχι μόνο.

5.3.3.Ολοκληρωμένο πρόγραμμα καλλιέργειας

Μια πολύ σημαντική δραστηριότητα, που έχει αναλάβει και πραγματοποιεί ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Επανομής για λογαριασμό της διεύθυνσης Γεωργίας του νομού Θεσ/νίκης, είναι το ολοκληρωμένο πρόγραμμα καλλιέργειας. Σ' αυτό το πρόγραμμα μετέχουν οι αγρότες-μέλη του συνεταιρισμού που καλλιεργούν χωράφια στην ευρύτερη περιοχή της Επανομής και όχι μόνο. Στόχος του προγράμματος είναι η καταγραφή και συγκέντρωση του συνόλου των καλλιεργήσιμων εκτάσεων της περιοχής, αλλά κυρίως η στρεμματική ενίσχυση ορισμένων καλλιεργειών⁵⁶ που προβλέπει το συγκεκριμένο πρόγραμμα.

Η καταγραφή των καλλιεργήσιμων εκτάσεων των αγροτών μελών, γίνεται σε μηχανογραφημένα έντυπα που στέλνει η Διεύθυνση Γεωργίας, ενώ η συμπλήρωση των εντύπων πραγματοποιείται στο κτίριο του Συνεταιρισμού, με την επί τόπου παρουσία των ενδιαφερομένων αγροτών μελών. Την όλη εργασία συμπλήρωσης των εντύπων αναλαμβάνουν 2 με 3 υπάλληλοι που προσλαμβάνονται εποχιακά, και είναι υπεύθυνοι για την ολοκλήρωση της όλης διαδικασίας, η οποία πραγματοποιείται σε 3 με 4 μήνες και σε συνεργασία πάντοτε με τον γραμματέα του Αγροτικού Συνεταιρισμού και το υπεύθυνο γεωπόνο της Διεύθυνσης Γεωργίας.

⁵⁶ Στην περιοχή της Επανομής επιδοτούνται με το πρόγραμμα το σκληρό σιτάρι, ο αραβόσιτος και τα όσπρια. Η επιδότηση δίνεται ανάλογα με το σύνολο των στρεμμάτων που καλλιεργούνται με τη συγκεκριμένη καλλιέργεια

Το ολοκληρωμένο πρόγραμμα καλλιέργειας είναι πολύ σημαντικό για τους αγρότες, γιατί αποτελεί το κυριότερο μέσον για την οικονομική τους ενίσχυση, αφού χωρίς αυτό δεν δικαιούνται επιδότηση για τα προϊόντα που καλλιεργούν. Επίσης, είναι σημαντικό διότι συγκεντρώνεται κάθε χρόνο το σύνολο των καλλιεργήσιμων εκτάσεων της όλης περιοχής και συνάγονται πολύτιμα συμπεράσματα που βοηθούν άλλες δραστηριότητες, όπως τους γεωπόνους του Οργανισμού Βάμβακος, για τον καθορισμό ποσόστωσης του εν λόγω προϊόντος, αλλά και της συνολικής εκτίμησης των συνολικών στρεμμάτων βάμβακος στην περιοχή. Τέλος ο διαχωρισμός μεταξύ ποτιστικών και ξηρικών χωραφιών, βοηθά στην προσέγγιση της στρεμματικής απόδοσης του συγκεκριμένου προϊόντος (βαμβάκι) και καθορίζει το επιτρεπόμενο όριο (στρεμμάτων) του κάθε αγρότη, για τον επόμενο χρόνο.

5.4.Τμήματα του Αγροτικού Συνεταιρισμού

α)Πρατήριο Γεωργικών Φαρμάκων και Εφοδίων

Το πρατήριο γεωργικών φαρμάκων και εφοδίων που υπάρχει σήμερα, έγινε το 1990 ύστερα από τη συγχώνευση των δύο αγροτικών συνεταιρισμών Α' και Β' Επανομής.

Στο πρατήριο μπορεί να βρει κανείς πάσης φύσεως γεωργικά φάρμακα που αφορούν την αντιμετώπιση των ασθενειών, των ζιζανίων και των εντόμων.

Μέσα στο πρατήριο γεωργικών φαρμάκων του συνεταιρισμού, υπάρχει ενσωματωμένο και πρατήριο με γεωργικά εφόδια. Εκεί υπάρχουν γεωργικά εργαλεία και μηχανήματα απαραίτητα για την εκτέλεση των διαφόρων γεωργικών εργασιών, όπως ραντιστήρες, λάστιχα ποτίσματος, πλαστικά (νάιλον) για την κάλυψη θερμοκηπίων καθώς και άλλα μικροεξαρτήματα και εργαλεία, για κάθε αγροτική εργασία.

β)Τμήμα Λογιστηρίου

Στο τμήμα Λογιστηρίου του Αγροτικού Συνεταιρισμού, καταχωρούνται όλα τα λογιστικά βιβλία του. Το ημερολόγιο, το Γενικό Καθολικό, ο Ισολογισμός καθώς και τα επιμέρους αναλυτικά βιβλία, όπως βιβλίο αποθήκης, ταμείου και άλλα. Έτσι, η διοίκηση του αγροτικού συνεταιρισμού όπως και κάθε μέλος του, είναι σε θέση να γνωρίζει όταν επιθυμεί την οικονομική κατάσταση του συνεταιρισμού και τις δραστηριότητες του.

γ)Τμήμα Λιπασμάτων

Στο τμήμα λιπασμάτων του Αγροτικού συνεταιρισμού Επανομής, υπάρχουν κάθε μορφής λιπάσματα από απλά έως σύνθετα, ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε αγρότη-καλλιεργητή. Τα λιπάσματα που διαθέτει ο συνεταιρισμός στα μέλη του είναι της ΣΥΝΕΛ⁵⁷ και των Χημικών Βιομηχανιών.

δ)Τμήμα Σπόρων

Το τμήμα των Σπόρων του αγροτικού συνεταιρισμού, τροφοδοτεί τους συνεταιίρους με σπόρους για φυτά μεγάλης καλλιέργειας (σιτάρι, αραβόσιτος, κ.λ.π.) οι οποίοι είναι απλοί ή και υβρίδια, ανάλογα με τις απαιτήσεις των παραγωγών. Επίσης διαθέτει μια μεγάλη ποικιλία από σπόρους λαχανικών και οπωροκηπευτικών τους οποίους ο συνεταιρισμός προμηθεύεται από γνωστές εταιρίες γεωργικών σπόρων.

⁵⁷ Συνεταιριστική Ένωση Λιπασμάτων

5.5.Οικονομικά στοιχεία του Αγροτικού Συνεταιρισμού Επανομής

5.5.1.Γεωργική οικονομία για το έτος 2003

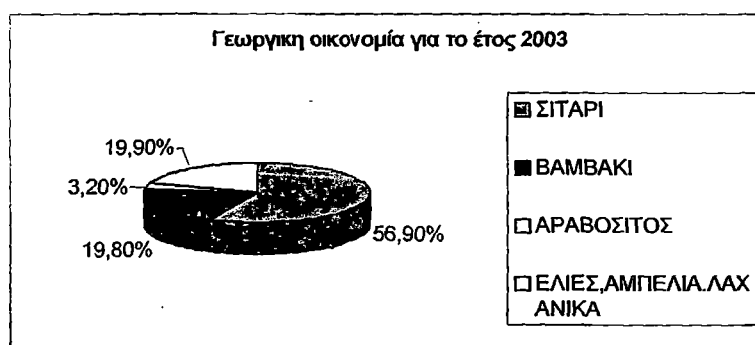
Πίνακας 6.1

Γεωργική οικονομία για το έτος 2003

Είδος καλλιέργειας	Έκταση σε χιλ. στρέμματα
Σιτάρι	40.615,2
Βαμβάκι	14.146,2
Αραβόσιτος	2.334,3
Ελιές, Αμπέλι, λαχανικά	14.196,2
Σύνολο	71.292,2

Πηγή:Αγροτικός συνεταιρισμός Επανομής

Σχεδιάγραμμα 6.1

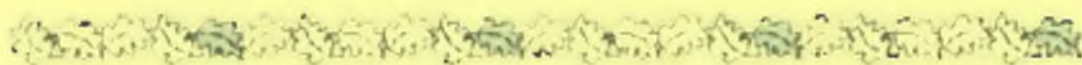

Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα, την μεγαλύτερη στρεμματική έκταση στον κάμπο της Επανομής καταλαμβάνει η καλλιέργεια σκληρού Σίτου που ανέρχεται σε 40.615,2 χιλιάδες στρέμματα. Από τα 14.146,2 χιλ. στρέμματα με βαμβάκι, τα 4.000 περίπου στρέμματα είναι ξηρικά και τα υπόλοιπα 10.000 στρέμματα είναι ποτιστικά.

Η καλλιεργήσιμη έκταση με αραβόσιτο ποτίζεται είτε με καταιονισμό είτε με αυλάκια και έχει σαν προορισμό της την ΚΕΣΠΥ και την ευρύτερη αγορά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΕΠΑΝΟΜΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ ΕΠΑΝΟΜΗΣ

6.1.Γενικά

Η μακρόχρονη παρουσία του Αγροτικού Συνεταιρισμού Επανομής, δείχνει την επιθυμία των αγροτών-μελών για κοινή δράση, με σκοπό την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί στην οργάνωση, από τα ίδια τα μέλη.

Δυστυχώς όμως για το Γεωργικό-πιστωτικό Συνεταιρισμό, η ανάμειξη των μελών του και κατ'έκταση των κατά καιρούς διοικήσεων του, στον κομματικό ανταγωνισμό, φαίνεται ότι δημιούργησε ανεπανόρθωτα προβλήματα μέσα στο συνεταιριστικό χώρο που εξακολουθούν να υφίστανται ακόμη και σήμερα, ύστερα από 80 ολόκληρα χρόνια ύπαρξης του συνεταιριστικού κινήματος στην Επανομή.

6.1.1.Κομματική ανάμειξη στα όργανα του Αγροτικού Συνεταιρισμού

Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Επανομής, που προήλθε από την συγχώνευση των Α' και Β' γεωργικών συνεταιρισμών το 1987, δημιούργησε ένα μεγάλο χάσμα μεταξύ αυτού και του Γ' Γεωργικού Συνεταιρισμού που παρέμεινε στην αρχική του μορφή.

Τα μέλη που συγκροτούν τον Αγροτικό συνεταιρισμό, υποστηρίζουν στο μεγαλύτερο μέρος τους τη σημερινή κυβερνητική πολιτική, ενώ μια μικρή μερίδα αυτών, γύρω στα 200 περίπου άτομα είναι οπαδοί της Αντιπολίτευσης.

Αντίθετα, τα μέλη του Γ' Γεωργικού Συνεταιρισμού, ανήκουν εξ ολοκλήρου στο κόμμα της Αντιπολίτευσης (Ν.Δ) γεγονός που εξηγεί τις αντιθέσεις που κατά καιρούς δημιουργούνται μεταξύ των δύο αγροτικών οργανώσεων της περιοχής και έχει σαν αποτέλεσμα την μερική επίτευξη των στόχων, καθώς και την ελλιπή συνεργασία μεταξύ των δύο συνεταιρισμών.

Αυτή η κομματική ανάμειξη όμως, λειτουργεί ευνοϊκά για ορισμένα άτομα που ανήκουν στον Αγροτικό συνεταιρισμό Επανομής, καθώς η διοίκηση της οργάνωσης προωθεί και στηρίζει αυτά τα άτομα που προτιμά και στα οποία αναθέτει διάφορες εργασίες (οδηγοί βαμβακοσυλλεκτικών μηχανών, εποχιακοί υπάλληλοι και άλλες) με αποτέλεσμα, πολλές φορές να μένουν απ' έξω άτομα το ίδιο ικανά, τα οποία όμως δεν ανήκουν στην “ίδια πλευρά”.

6.2. Έλλειψη Αγροτικής Εκπαίδευσης

Το αγροτικό κίνημα που δημιουργήθηκε στην Επανομή και οδήγησε στην ύπαρξη των αγροτικών Συνεταιρισμών σήμερα, δεν κατάφερε παρά τις κάποιες προσπάθειες ορισμένων φιλοσυνεταιριστών να δημιουργήσει μια συνεταιριστική σχολή για την εκπαίδευση των μελών του.

Βέβαια τα τελευταία τρία χρόνια, τα νεότερα μέλη του συνεταιρισμού που συμμετέχουν σε προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁵⁸, παίρνουν μέρος σε εκπαιδευτικά σεμινάρια που πραγματοποιούνται στην Αμερικάνικη Γεωργική Σχολή, αλλά και σε άλλους χώρους.

Για το μεγαλύτερο όμως μέρος των μελών του Αγροτικού συνεταιρισμού η συμμετοχή του σε τέτοια προγράμματα δεν είναι δυνατή, διότι ξεπερνούν το όριο της προβλεπόμενης ηλικίας⁵⁹ που έχει τεθεί ως προϋπόθεση συμμετοχής.

Γίνεται επομένως φανερό πως η έλλειψη αγροτικής εκπαίδευσης των προηγούμενων χρόνων, ζημίωσε τους αγρότες-μέλη του συνεταιρισμού των οποίων η ηλικία σήμερα δεν επιτρέπει σημαντικές αλλαγές στον τρόπο σκέψης αλλά κυρίως στον τρόπο εκμετάλλευσης και καλλιέργειας της αγροτικής γης, με συνέπεια την αδυναμία αυτών να παρακολουθήσουν τις νέες τεχνολογίες και τις σύγχρονες μεθόδους εντατικής και εκτατικής καλλιέργειας.

⁵⁸ Πρόκειται για επιδοτούμενα προγράμματα της Ε.Ε που αφορούν τους νέους αγρότες.

⁵⁹ Αυτών που η ηλικία είναι άνω των 50 χρόνων.

6.3. Αδυναμία Συνεννόησης-Συνεργασίας

Η ελεύθερη εγγραφή στον Αγροτικό Συνεταιρισμό περισσότερων του ενός μελών από την ίδια αγροτική εκμετάλλευσή, ακόμα και προσώπων που δεν έχουν άμεσο ενδιαφέρον για την ανάπτυξη του Συνεταιρισμού προκαλεί σύγχυση και ορισμένες φορές δυσλειτουργία στην Οργάνωση.

Το φαινόμενο αυτό, είναι ιδιαίτερα έντονο σήμερα, γεγονός που οφείλεται στο ότι πολλοί Επανομίτες που δεν ασκούν το επάγγελμα του αγρότη και έχουν στην κατοχή τους αγροτικές εκτάσεις, προκειμένου να πάρουν τα χρήματα και τις επιδοτήσεις του κράτους, δηλώνουν στον Αγροτικό Συνεταιρισμό ως μέλη, άτομα του οικογενειακού τους περιβάλλοντος. Τα άτομα αυτά, δεν συμμετέχουν ενεργά στις εργασίες του Αγροτικού Συνεταιρισμού δηλαδή στις γενικές συνελεύσεις και στην ψηφοφορία για την ανάδειξη της διοικήσεως της οργάνωσης. Το φαινόμενο αυτό, αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη του αγροτικού συνεταιρισμού αφού η ενεργός συμμετοχή των μελών καθορίζει και την παραπέρα πορεία αυτού.

Επιπλέον, η μικρή συμμετοχή των μελών στις γενικές συνελεύσεις, για την αντιμετώπιση των διαφόρων προβλημάτων που αφορούν την οργάνωση, και η μη συμπλήρωση απαρτίας όταν πρόκειται μέσω ψηφοφορίας να ληφθεί κάποια απόφαση, δυσχεραίνουν την ομαλή λειτουργία του συνεταιρισμού. Επίσης η έλλειψη συνεργασίας για την αντιμετώπιση προβλημάτων μεταξύ των μελών, και η άσκηση αρνητικής κριτικής από ορισμένους, υπονομεύουν τον συνεταιρισμό και δίνουν δικαίωμα σε άλλους (εκτός συνεταιρισμού) για κακόβουλη κριτική.

Τέλος, η αδιαφορία πολλών συνεταιίρων για την τακτοποίηση των οικονομικών τους υποχρεώσεων προς τον αγροτικό συνεταιρισμό, δημιουργεί προβλήματα στις συναλλαγές της οργάνωσης με τρίτους και καθυστέρηση πληρωμών για το εργατικό προσωπικό.

6.4. Αδυναμίες στο χώρο του Management (Διεύθυνση)

Από προσωπικές μας έρευνες έχουμε διαπιστώσει πράγματι μεγάλη αδυναμία στο χώρο αυτό. Αδυναμία, από την οποία προκύπτουν ουσιαστικά προβλήματα για την παραπέρα ομαλή λειτουργία του αγροτικού συνεταιρισμού Επανομής. Θα αναφέρουμε μόνο ένα παράδειγμα για να γίνουμε κατανοητοί. Σε ερώτηση που κάναμε σε ένα μέλος του διοικητικού συμβουλίου του αγροτικού συνεταιρισμού για τη γνώμη που έχει για τον επαγγελματία διευθυντή (μάνατζερ) μας είπε ότι: “τα αιρετά μέλη του διοικητικού συμβουλίου δεν μπορούν να δεχτούν το γεγονός ύπαρξης ενός διευθυντή που πρέπει να αμείβεται με καλό μισθό προκειμένου να οργανώσει, να κατευθύνει, να συντονίζει και να ελέγχει το επιτελείο και όλα τα υπάρχοντα μέσα για την αποτελεσματική λειτουργία του αγροτικού συνεταιρισμού”. Αντίθετα, ο ίδιος πιστεύει όπως και τα περισσότερα μέλη, ότι η ύπαρξη ενός ικανού διοικητικού συμβουλίου είναι αρκετή για την εύρυθμη λειτουργία του συνεταιρισμού. Η παραπάνω άποψη, οδηγεί σήμερα τον Αγροτικό Συνεταιρισμό Επανομής, σε μια κατάσταση στασιμότητας και αδυναμίας στο να παρακολουθεί, πόσο μάλλον να συμμετέχει στις συνεχείς αλλαγές και εξελίξεις που πραγματοποιούνται διεθνώς στο συνεταιριστικό χώρο.

Κατά καιρούς σύμφωνα με έγκυρες πληροφορίες που έχουμε, έγιναν προτάσεις στο διοικητικό συμβούλιο του αγροτικού συνεταιρισμού για ενοικίαση με χρηματοδοτική μίσθωση (leasing) αποθηκών και κτιριακών εγκαταστάσεων, προκειμένου να χρησιμοποιηθούν προς όφελος του συνεταιρισμού.

Δυστυχώς όμως, οι προσπάθειες απέτυχαν λόγω της αδιαφορίας του διοικητικού συμβουλίου και της έλλειψης εμπιστοσύνης σε νέες μεθόδους για την πραγματοποίηση μιας σημαντικής επένδυσης για λογαριασμό της οργάνωσης.

6.5.Συμπεράσματα

Σήμερα ο αγροτικός συνεταιρισμός Επανομής, παρουσιάζει μια αρκετά καλή οικονομική εικόνα. Οι προσπάθειες που καταβάλει η σημερινή διοίκηση, έχουν αποφέρει αποτελέσματα κυρίως στις οικονομικές συναλλαγές του συνεταιρισμού με τα μέλη του αλλά και με τις εμπορικές επιχειρήσεις που συνεργάζεται, προκειμένου να εξασφαλίσει τα απαραίτητα εφόδια για λογαριασμό των μελών του.

Επιπλέον η διοίκηση του συνεταιρισμού, αποτελείται από αρκετά νέα άτομα που έχουν γνώσεις αλλά κυρίως θέληση και φιλότιμο, στοιχεία πολύ σημαντικά για την παραπέρα πορεία του αγροτικού συνεταιρισμού.

Τελευταία, καταβάλλονται φιλότιμες προσπάθειες από ορισμένους φιλοσυνεταιριστές για την συνεργασία των δύο αγροτικών συνεταιρισμών, για κοινή δράση σε τομείς που ενδιαφέρουν άμεσα και τις δύο οργανώσεις. Οι προσπάθειες αυτές αφορούν την από κοινού ενουκίαση αποθηκευτικών χώρων για τη συγκέντρωση της αγροτικής παραγωγής, καθώς και την επισκευή παλιών κτιρίων και εγκαταστάσεων που ανήκουν στους δύο αγροτικούς συνεταιρισμούς.

Παρόλα αυτά όμως, τα προβλήματα που συνεχώς δημιουργούνται είναι δύσκολο να αντιμετωπιστούν πάντοτε με τον καλύτερο τρόπο, λόγω των διαφορετικών πολιτικών πεποιθήσεων των μελών και κατ'επέκταση των οργάνων των δύο συνεταιρισμών. Οι πολιτικές πεποιθήσεις των μελών του συνεταιρισμών, δεν θα έπρεπε να συνδέονται με την οργάνωση και τους στόχους που αυτή θέτει, η ελλιπής όμως συνεταιριστική ιδεολογία και γνώση δεν αφήνουν τον Αγροτικό συνεταιρισμό Επανομής να απαγκιστρωθεί από τον κομματισμό και τα δεινά που αυτός προκαλεί.

Πιστεύουμε τέλος, ότι ο κύριος λόγος που δεν οδήγησε τον σημερινό αγροτικό συνεταιρισμό στην πραγματοποίηση σημαντικών έργων οφείλεται στον εφησυχασμό των μελών, καθώς εξασφαλίζουν μέσα από τα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ένα ικανοποιητικό εισόδημα, που όμως δεν αποτελεί εγγύηση για το μέλλον.

6.6 Προτάσεις για ένα καλύτερο μέλλον

Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Επανομής μπορεί να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο, στην ανάπτυξη ολόκληρης της αγροτικής περιφέρειας της περιοχής.

Η πείρα του παρελθόντος, σε συνδυασμό με τις ανάγκες του παρόντος θα οδηγήσουν σε ένα σαφώς καλύτερο μέλλον.

Σ' αυτό βέβαια, θα συμβάλλει μια σειρά μέτρων που θα θέσει ως προτεραιότητα ο συνεταιρισμός, προκειμένου να συνεχίσει την παρουσία του στο άμεσο μέλλον.

Το πρώτο του μέλημα είναι κατά τη γνώμη μας, η εκπαίδευση των μελών, με μαθήματα συνεταιριστικού περιεχομένου από τον ίδιο τον Αγροτικό Συνεταιρισμό. Αυτό είναι επιβεβλημένο αφού οι σημερινές συνθήκες απαιτούν από τους αγρότες επαγγελματικές, τεχνικές, οικονομικές και σίγουρα συνεταιριστικές γνώσεις.

Μια μελλοντική συγχώνευση των δύο Αγροτικών Συνεταιρισμών της Επανομής, θα δυνάμωνε το συνεταιριστικό κίνημα και θα εξασφάλιζε σημαντικά κεφάλαια για την πραγματοποίηση έργων που σήμερα δεν μπορούν να υλοποιηθούν, όπως η κατασκευή σύγχρονων εγκαταστάσεων που θα παρέχει όλα τα απαραίτητα μέσα για την διευκόλυνση των μελών. Θεωρούμε αναγκαία την πρόσληψη ενός ικανού διευθυντή για την συνεταιριστική οργάνωση, ο οποίος θα διαθέτει τις ανάλογες γνώσεις και πείρα ώστε να σχεδιάζει, να οργανώνει, να διευθύνει και να ελέγχει τους αρμόδιους του αγροτικού συνεταιρισμού, προκειμένου να εκπληρώνει τους σκοπούς των μελών. Η παρουσία ενός ικανού διευθυντή θα βελτιώσει τη γενική εικόνα του συνεταιρισμού προς τα έξω και θα αυξήσει το ενδιαφέρον για ενεργό συμμετοχή των μελών.

Τελικά πιστεύουμε πως για να μπορέσει ο αγροτικός συνεταιρισμός Επανομής να συνεχίσει στο μέλλον, θα πρέπει να επιχειρήσει μια ριζική αναδιοργάνωση στον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί, με το να θέσει άλλες

προτεραιότητες από αυτές που σήμερα έχει, που θα εξασφαλίζουν την μέγιστη ωφέλεια των συνεταίρων μελών.

Είναι κρίμα να χαθεί ένας τόσο μεγάλος και παλιός αγροτικός συνεταιρισμός που κατόρθωσε να επιβιώσει σε πολύ δύσκολους καιρούς, τη στιγμή που μπορεί και είναι σε θέση, να διαδραματίσει τον πρώτο ρόλο για την ανάπτυξη ολόκληρης της περιοχής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αγροτικός Πιστωτικός Συνεταιρισμός Επανομής
2. Βασδραβέλλης, 1952, “Ιστορικά Αρχεία Μακεδονίας, Α’ Αρχείον Θεσσαλονίκης”, Θεσσαλονίκης.
3. Γλαβίνας Α., 1983, “Το μοναστήρι της Αγίας Αναστασίας της Φαρμακολύτρας”, Θεσσαλονίκης.
4. Δημητριάδης Β., “Φορολογικές κατηγορίες των χωριών της Θεσσαλονίκης κατά την τουρκοκρατία”, Μακεδονικά 20 (1980).
5. Δήμος Επανομής.
6. Ειρηνοδικείο Βασιλικών.
7. Κώδιξ πρακτικών της Κοινότητας Επανομής από 26^{ης} Αυγούστου 1912 (ανέκδοτος).
8. Μαριάδης Σταύρος, 1992, “Συνεταιρισμοί- Ιστορία- Φιλοσοφία- Αποστολή- η τρίτη εναλλακτική λύση”, Θεσσαλονίκη.
9. Μαριάδης Σταύρος, “Γεωργικοί συνεταιρισμοί Οργάνωση- Λειτουργία”, Θεσσαλονίκη 1996.
10. Παζαράς θεοχ., Επανομή, “Ιστορία- Μνημεία- Τοπογραφία”, Θεσσαλονίκη, 1993
11. Παπαγαρυφάλου Π., “Οι Αγροτικοί συνεταιρισμοί εν Ελλάδι”, 1821-1940, Αθήνα 1973.
12. Τσακνάκης Αθ., “Επανομή. Ιστορία- Λαογραφία- Χρονικά της Χαλκιδικής 17-18 (1969).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Εικόνες

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΩΝΗΣ

ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ
ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

ΕΙΣ ΤΟΝ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΝ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΝ
ΝΟΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ο Δημήτριος Οικονομίδης και ο Πέτρος Γαβαλάτσης έξω από το μαγαζί του Α.
Νάκου παρέα με τους:

Κ. Γεωργιάδα, Α. Μανδραλάκη, Παν. Νάκο, Αρ. Βαγιατσίκη και Β. Νταβέλα

Μαχαλάς "Βογιατζάδικα" με τ' αλώνια

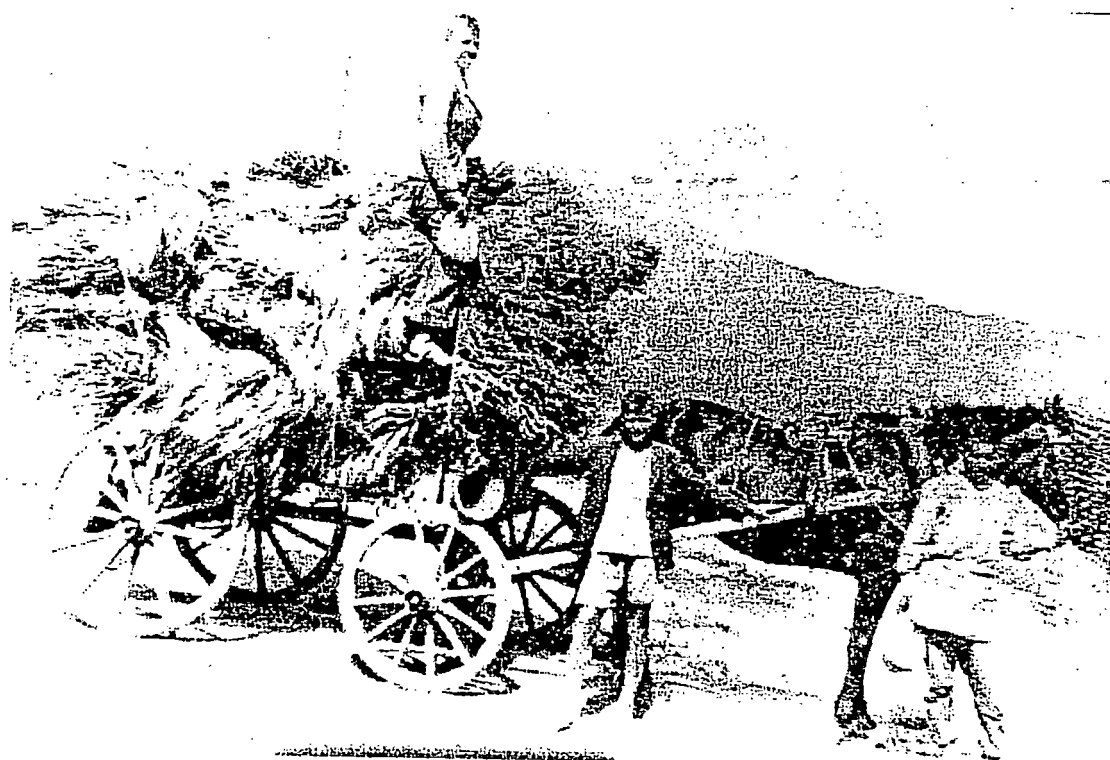
Διαγωνισμός των θεριστάδων στην παραλία

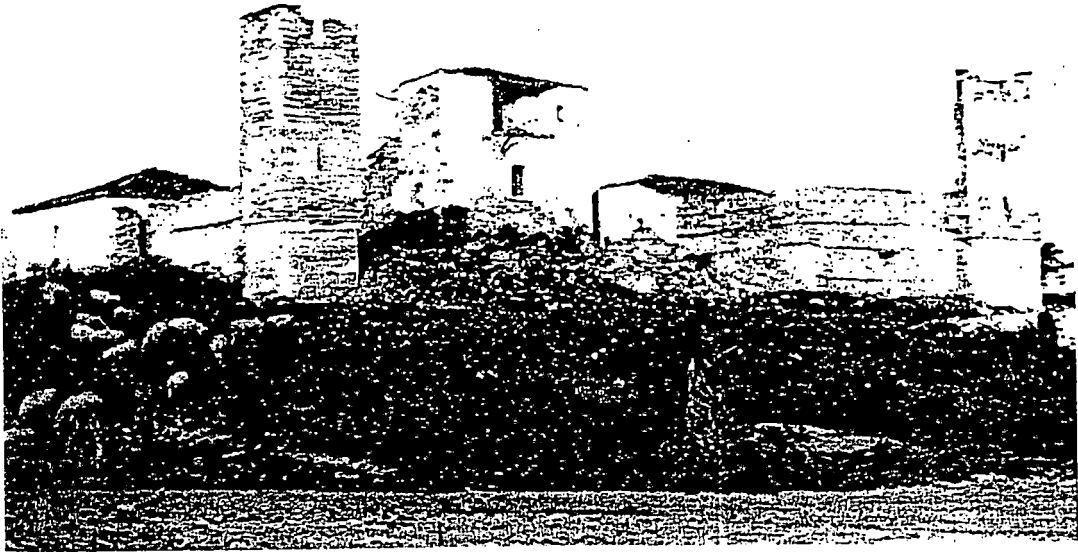
Τσιατμάς

Η πρώτη νότα της... τεχνολογίας

Μεταφορά δερματιών

Μετόχι του 1962. Υπήρχε σχετική λειτουργικότητα

Μετόχι σήμερα